

ΜΥΤΙΛΗΝΗ...μετά το 1912

*Αφιερωμένο στην οικογένεια μου
για να θυμούνται τις συζητήσεις μας
και για την πολιτική και για την Μυτιλήνη...*

Αντί εισαγωγής...

Πριν κάμποσα χρόνια, συγκεκριμένα στρογγυλά σαράντα, ο μακαρίτης Βαγγέλης Καραγιάννης κι εγώ σε μια στιγμή ενθουσιασμού είπαμε: Έχουμε μαζέψει ένα αρκετά ενδιαφέρον υλικό, έγγραφα, φωτογραφίες και μαρτυρίες που μιλούν για τη σκλαβωμένη στους Τούρκους Λέσβο και πολλά ακόμα κι ενδιαφέροντα για την απελευθέρωσή της. Τι τα έχουμε και τα φυλάμε; Γιατί δεν τα παρουσιάζουμε σ' ένα βιβλίο καλαίσθητο ώστε να τα χαρεί ο κόσμος όσο γίνεται απλά, εύληπτα, οπτικά;

Μ' αυτό το πνεύμα, χωρίς να χάσουμε χρόνο, προχωρήσαμε στην έκδοση του «Μυτιλήνη 1912». Το έργο πιστεύω ότι έτυχε τότε πολύ καλής αποδοχής και η ικανοποίησή μας υπήρξε ανάλογη. Πέρασαν τα χρόνια και γύρω στο 2012 αισθάνθηκα ότι έπρεπε να ανανεώσω την επαφή με το αναγνωστικό κοινό. Είχα την εντύπωση ότι οι αναγνώστες αποζητούσαν ακόμα το «Μυτιλήνη 1912». Εν τω μεταξύ όμως η γύρω κατάσταση είχε αλλάξει. Ο φίλος Βαγγέλης είχε εγκαταλείψει προ πολλού τα εγκόσμια και μένα με διακατείχε περισσότερο η συγκίνηση παρά η τύχη του έργου που μαζί ξεκινήσαμε. Μολαταύτα αποφάσισα για λόγους καθαρώς δεοντολογικούς να προχωρήσω σε επανέκδοση του βιβλίου θεωρώντας ότι ήταν η ώρα μιας καινούργιας επαφής με το αναγνωστικό κοινό. Έτσι εκδόθηκε και πάλι, σε παρόμοια μορφή εξίσου συμπαθή, και παρουσιάστηκε μάλιστα στο κοινό στη Μυτιλήνη με εξαιρετική επιτυχία. Αυτή είναι η σύντομη ιστορία του βιβλίου μας «Μυτιλήνη 1912» σχετικά με την απελευθέρωση ενός τόπου από μια βάρβαρη σκλαβιά τετρακοσίων πενήντα χρόνων. Αυτή μονάχα μετρά και τα λέει όλα!

Και ιδού, τελείως ξαφνικά κι αναπάντεχα εμφανίζεται ο κ. Μίκος Ν. Πεσματζόγλου φορτωμένος με σπάνιο ιστορικό υλικό -αποκόμματα εποχικών εφημερίδων, επίσημα διπλωματικά έγγραφα, φωτογραφίες άρθρα της εποχής εκείνης και άλλα πολλά-, υλικό πάντα σχετικό με τη Λέσβο μετά την απελευθέρωσή της το 1912 όπου κάθε είδους ίντριγκες και παρατράγουδα έλαβαν χώρα, ώσπου επιτέλους πια στις μέρες μας η σκόνη κατακάθισε, η διεθνής διπλωματία ησύχασε, το θέμα της ελεύθερης Λέσβου έπαψε ν' απασχολεί τους ιθύνοντες. Ο κ. Πεσματζόγλου με εμφανή τη διάθεση μιας κάποιας σοβαρής συνεργασίας θέτει το ιστορικό υλικό του στη διάθεση των αναγνωστών κι εγώ δεν κάνω τίποτα άλλο παρά να τον καλωσορίσω και να τον εμπλέξω στη γοητεία της νέας «περιπέτειας» προσθέτοντας μερικές πινελιές εμπειρίας μου.

Η πρόκληση δεν είναι μικρή!

Στρατής Α. Μολίνος

Λίγα λόγια για το πώς...

Ερχόμενος σε επαφή με τις ιστορικές λεπτομέρειες εκείνης της εποχής, μέσα από εφημερίδες, τηλεγραφήματα, βιβλία, οικογενειακά και άλλα αρχεία...του τότε, αρχικά ταραχθήκα ουγράντσα (που λέμε στην Μυτιλήνη την υπερβολική ταραχή-φόβο) βλέποντας τις υπο το βάθρο πολιτικές κινήσεις για σημαντικά θέματα. Μετά συνέκρινα τα τότε συμβάντα με τα τεκταινόμενα του σήμερα, ή και με ενδιάμεσα ή και με προγενέστερα θέματα και λεπτομέρειες και κατέληξα στο ότι είναι τελικά πολύ δύσκολο να αλλάξει η πολιτική πρακτική. Παρ' όλα αυτά όμως θεώρησα χρέος μου να παρουσιάσω μερικά στοιχεία προς έναν γενικότερο προβληματισμό. Ελπίζω με το κείμενο που ακολουθεί να το καταφέρω.

Στην πορεία και σε συζητήσεις με τον κ. Στρατή Μολίνο, αξιολογώτατο συγγραφέα και ερευνητή της ιστορίας, ιδιαίτερα του νησιού μας, και με προτροπή του και ακόμα παραπάνω με την συλλογιστική βοήθεια του και με εύστοχες κατευθύνσεις που μου έδωσε, προχώρησα σταδιακά στην οργάνωση των πληροφοριών.

Τον ευχαριστώ για την μεγάλη του αυτή συμπαράσταση.

Η ιστορία θεωρώ δεν πρέπει να είναι απλά κάποια βιβλία ή κάποια μαθήματα στα σχολεία. Αυτά μας δίνουν ελάχιστα. Η ιστορία είναι το ψάξιμο, η έρευνα στα ντουλάπια των πληροφοριών που όσο περισσότερο σκονισμένα είναι, όσο πιο καταχουνιασμένα είναι τα στοιχεία, τόσο πιο καλές πληροφορίες μας προσφέρουν. Το να διαβάσουμε ένα βιβλίο ιστορικής υφής να μας δίνει κάτι, αλλά το να ψάξουμε να δούμε τις περιγραφές του τότε από εκείνους που βίωσαν τα γεγονότα ή που ακόμα καλύτερα συμμετείχαν σε αυτά, τότε μας γεμίζει σκέψεις και προβληματισμούς και σίγουρα μας φέρνει μια πνευματική αναμπουμπούλα, ένα πνευματικό νταντούλιασμα.

Ιστορία και Πολιτική

Πᾶνε πειᾶ τὰ φέμματα καὶ τὰ παραμύθια.
Δύναμις ἐγίναμεν Εὐρωπαϊκὴ!
Βασιλεῖς μᾶς ἔρχονται κι' ὄχι κολοκύθια
φίλους νὰ μᾶς ἔχουνε στὴν Πολιτικὴ.

Τεμενᾶ μᾶς κᾶνουν καὶ μᾶς προσκυνοῦνε
κι' ὄλοι μᾶς θαυμάζουν καὶ μᾶς ἐπαινοῦν
κι' ὅταν γιὰ φίλιες μᾶς γλυκομιλοῦνε,
ὅσα πρὶν μᾶς εἶπᾶν τῶρα τὰ ξεχνοῦν.

Κα' δὸς του ὄλοι θαυμάζουνε τὴν τάξιν μας εἰς ὄλα,
τὸ Σύνταγμα, τοὺς Ὑπουργοὺς κι' αὐτήνα τὴν Βουλὴν,
καὶ ἀποροῦν π' ὡς σήμερα δὲν τίναξε τὰ κῶλα
τέτοια βουβὴ κι' ἀνάπηρη, καὶ λίγο τι κουλή!

Εφημερίδα «ΣΚΟΡΠΙΟΣ» Μυτιλήνη 26 Μαρτίου 1910

«Ἴσως ὅταν ὄλοι μπορέσουν νὰ δουν τὴν ομορφιά τῆς ζωῆς, ἴσως τότες ὄλος ὁ κόσμος θα γίνῃ
πρῶτα καλὸς καὶ κατόπι ευτυχισμένος.» (Στρατὴς Μυριβήλης)

Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος, ἓνας ἀπὸ τοὺς 7 σοφοὺς τῆς ἀρχαιότητος. Σ' ἐκεῖνον ἀποδίδεται,
κατὰ πολλοὺς, καὶ τὸ «Ὁ τρόπος που δίνεις, ἔχει μεγαλύτερη ἀξία ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ δῶρο»!

“Εφημερὶς ΣΚΟΡΠΙΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗ, 26 Μαρτίου 1910”

(Ο Μιχάλης συλλογάται... χωρίς τον Μουσταφά...) (1)

Τεμενά μᾶς κάνουν και μᾶς λιβανίζουν.
Πέντε τούς ζητοῦμε; Δέκα μᾶς χαρίζουν!
Πᾶνε πειὰ τὰ ψέμματα. Καὶ μιὰ μόνη ἀλήθεια
Δύναμις ἐγίναμεν μὲ τὰ παραμύθια!

Η διαχρονική ιστορία του νησιού της Λέσβου δεν έχει να «ζηλέψει» τίποτα από εκείνη της υπόλοιπης Ελλάδας, πολιτικές διαμάχες, ίντριγκες, έρωτες, κουτσομπολιά, επιστήμη.

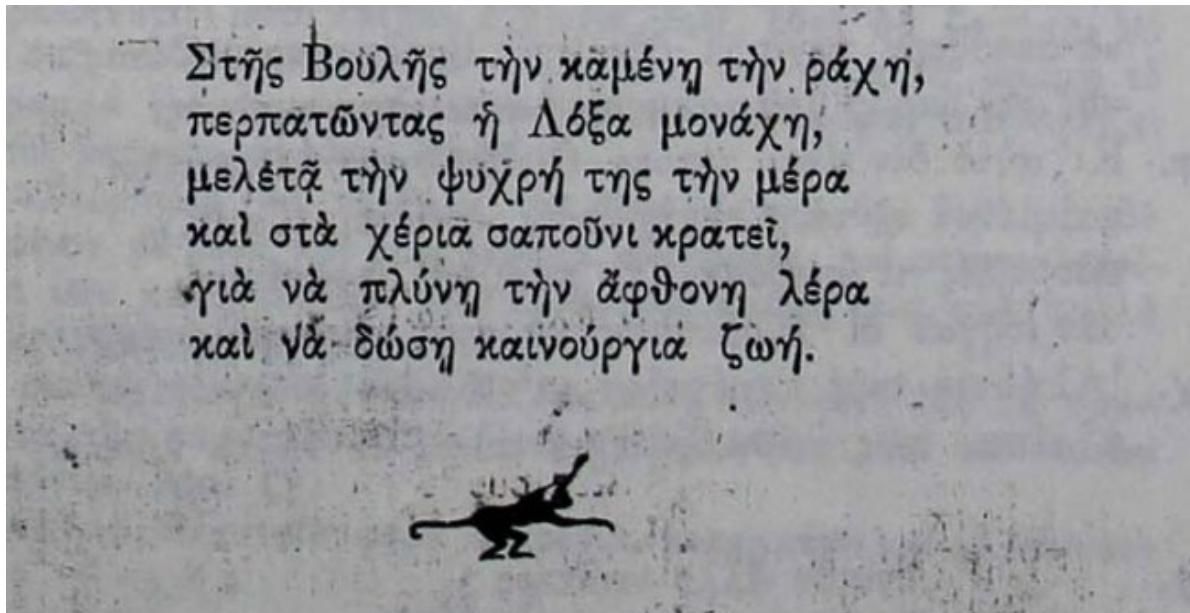
Το νησί ήταν πάντα πόθος διαφόρων κατακτητών για τις ομορφιές και το πλούσιο του τόπου του.

Οι ομορφιές του νησιού τραγουδήθηκαν από την Σαπφώ, τον Αρίωνα και τον Αλκαίο, περιγράφησαν από τον Εφταλιώτη, τον Μυριβήλη, τον Ελύτη, τον Βενέζη, τον Πανσέληνο, τον Βερναρδάκη και τόσους άλλους, ζωγραφίστηκαν από τον Ιακωβίδη, τον Κανέλλη, τον Θεόφιλο και πολλούς ακόμα.

**_

(1) (Μιχάλης και Μουσταφά δύο φανταστικοί λαϊκοί και σκωπτικοί ήρωες της εφημερίδας που μεταξύ αστείου και σοβαρού καθημερινά σχολίαζαν την επικαιρότητα)

Η σάτιρα, η πολιτισμική και η εν γένει καλλιτεχνική κίνηση στην Μυτιλήνη ήταν διαχρονική και φυσικά άνθιζε και πριν αλλά και μετά την απελευθέρωση.

εφ ΣΚΟΡΠΙΟΣ 15 Ιαν 1910 Μυτιλήνη

Ταυτόχρονα όμως, κοϊδικιές και μπισισιές από εκείνους που κινούν τα νήματα εμπόδισαν στους κατοίκους να ξεδιπλώσουν το ναμούσι τους σε όλο του το μεγαλείο και πάντοτε! (2)

**

(2) Χρησιμοποιώντας Σμυρνέικες λέξεις που όμως είχαν περάσει και στην Μυτιλήνη, θέλω να τονίσω την όλη κατάσταση (κοϊδικιές-εμπάθειες, μπισισιές-ζαβολιές, ναμούσι-φιλότιμο).

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΧΑΝΟΥΜΙΣΕΣ

Χθὲς ὁ Γεν. Γραμματεὺς κ. Σίδερης διέ-
 νειμε χρηματικὰ βοηθήματα εἰς διαφόρους χα-
 νούμισσας, τῶν ὁποίων οἱ ἄνδρες λόγῳ ἀσθε-
 νείας δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐργασθῶσι.

Ἐκάστη χανούμ λαμβάνουσα τὸ μετζήτι
 ἔλεγε μυρίας εὐχαριστήσεις καὶ νύχето ὑπὲρ
 μακροημερεύσεως τοῦ «Βαλῆ πασα» (Γεν. Δι-
 οικήτοϋ.)

«Καλὸν ἀντὶ κακοῦ» λέγει καὶ τὸ Εὐαγγέ-
 λιον. Εἰς τὴν ἀπέναντι Μικρασίαν οἱ Τοῦρκοι
 σφάζουν καὶ ἀτιμάζουν τὰς Ἑλληνίδας. Ἡμεῖς
 ἐδῶ δίδομεν μετζήτια εἰς τὰς χανούμισσας ἐ-
 νῶ ἔχουν τὸν Μουφτιῆν των, ὁ ὁποῖος εἶνε καὶ
 ὁ περισσότερο ἐνδεδειγμένως διὰ νὰ τὰς βοη-
 θῆ.

Καὶ αἰσθανόμεθα κάποιαν ὀργὴν καὶ κάποι-
 αν ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν γενναιοφρόνα καὶ χρι-
 στιανικὴν πράξιν τῆς Γεν. Διοικήσεως.

Ὀργὴν, διότι ἐνθυμούμεθα τὰ ὅσα ὑφίσταν-
 ται οἱ ὁμογενεῖς μας ἐν Τουρκίᾳ. Ὑπερηφάνει-
 αν, διότι ἀποδεικνύομεν ὅτι εἴμεθα Ἕλληνες
 καὶ ὄχι βάρβαροι.....

ΣΟΒΑΡΑ ΚΛΟΠΗ

Προσβάς τὸ ἐσπέρας πρὸς τὴν 7 1/2 μ. μ. σοβαρὰ

εφ ΛΕΣΒΟΣ 1 Ιουλίου 1914

Η μόρφωση ήταν πάντα πρωταρχικός σκοπός των κατοίκων του νησιού, και απόδειξη του πόσο σημαντικό για τους Μιτυληνιούς ήταν η στέρηση μόρφωσης, είναι οι τιμωρίες που επέβαλαν κατά καιρούς σε ...εκείνους που ήθελαν να τιμωρήσουν, δηλαδή σε αμάθεια και αμουσία! Διαβάζουμε στην ΠΟΙΚΙΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑ του Αυλιανού:

Κ Ε Φ. ιε.

Πῶς οἱ τῶν Μιτυληναίων σύμμαχοι ἀφισάμενοι
 ἐτιμωρήθησαν.

Ἦνίκα τῆς θαλάσσης ἤρξαν Μιτυληναῖοι, τοῖς ἀφισαμένοις
 τῶν συμμάχων τιμωρίαν ἐκείνην ἐπῆρτησαν, γράμματα μὴ
 μανθάνειν τοὺς παῖδας αὐτῶν, μηδὲ μουσικὴν διδάσκεισθαι
 πασῶν κολάσεων ἠγησάμενοι βαρυτάτην εἶναι ταύτην, ἐν
 ἀμαθίᾳ καὶ ἀμουσίᾳ καταβιῶναι.

Στον εμπορικό οδηγό του 1909 διαβάζουμε για την Μυτιλήνη:

MÉTELIN en turc Midilly (Sandjak du Vilayet de l'Archipel).—150,000 habitants dont: 20.000 musulm. et 130.000 chret. Une des plus belles îles et des plus importantes de l'Archipel. Vallées fertiles. — Cours d'eau nombreux. 2 golfes remarquables qui forment 2 magnifiques ports naturels; le plus petit Olivier, près de Mételin et le plus grand, Kalloni, est vers le centre de l'île. Productions: valonnées, laine, raisins secs, figues, savons, huiles, anis, fèves, blés, orge, vins, fruits. Importations: Exportations: grande exportation d'huiles et savons. Mételin (ancienne Lesbos).— Chef-lieu du Sandjak.—25,000 habitants y compris les faubourgs. — 2 petits ports. Industrie importante de savons, tanneries et minoteries.

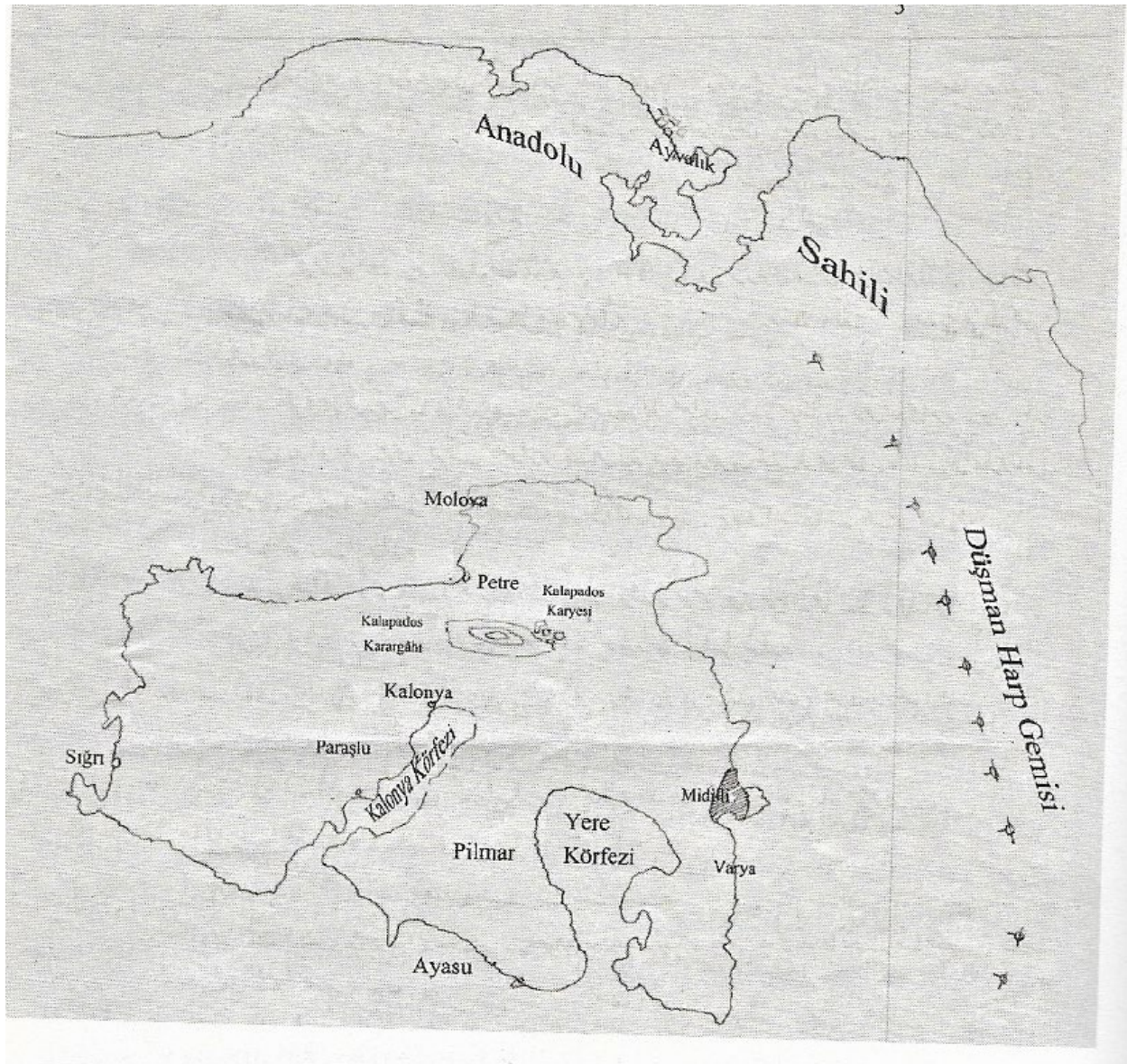

Χαρτογραφήθηκε διαχρονικά από πολλούς, άλλοτε πετυχημένα άλλοτε...απλά με ενδιαφέρουσες προσεγγίσεις.

Χάρτης της περιοχής που έγινε στο Άμστερνταμ το 1670

Χάρτης της Λέσβου του 1912 τουρκικός (από το βιβλίο *Midilli'nin isgal gunlugu 1912*, του Idris Bostan

Όπου με έντονα σημάδια σημειώνεται η περιοχή του Κλαπάδου (δόθηκε η τελική μάχη τον Δεκέμβριο του 1912)

Η κοντινή απόσταση της Λέσβου με τα απέναντι παράλια, όπου άνθισε διαχρονικά η οικονομία κι ο πολιτισμός, μέχρι ότου και πάλι πολιτικές ίντριγκες ένθεν κακείθεν την ξέκοψαν ιστορικά και πολιτισμικά από αυτά, της έδωσαν μια παραπάνω νότα ζωηρότητας στην καθημερινότητά της. Οι κάτοικοί της, έμποροι κατά το πλείστον, με ανθηρό επιχειρηματικό

πνεύμα που μετακινούνται από την Μασσαλία και την Αίγυπτο έως την Μαύρη θάλασσα, τις έδιναν πάντα μια νότα σύγχρονου (για την κάθε εποχή) πολιτισμού και οικονομικής άνθησης. Αυτά την έκαναν επίσης (μαζί με την Χίο) επιθυμητό λάφυρο στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

Είναι γνωστό ότι η Μυτιλήνη απελευθερώθηκε από τον Ελληνικό στρατό (Ναυτικό) στις 8 Νοεμβρίου του 1912 και η Λέσβος στις 8 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους μετά από την γνωστή μάχη του Κλαπάδου και τον προηγούμενο βομβαρδισμό της Πέτρας και της γύρω περιοχής από τα πολεμικά του στόλου μας.

10 Νοεμβρίου 1912

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΩΡΑΙΑΝ ΝΗΣΟΝ

Ἐν τῶν χωρῶν τῶν Ἑλληνικῶν, αἵτινες εἶ-
χον δικαιώματα ταχυτάτης ἀπελευθέρωσης
ἀπὸ τὴν Τούρκικην τυραννίαν, ἦτο ἀναμφισβη-
τήτως ἡ Ἑλληνικωτάτη Λέσβος. Μὲ τὸν πλη-
θυσμὸν τῆς τὸν ἀμιγέστατα Ἑλληνικόν. Ὅστις
ὕπὸ τὴν ἐπαχθεστάτην δουλείαν διετήρησε θερ-
μοτάτην τὴν φιλοπατρίαν του καὶ χαρακτηρι-
κὴν τὴν Ἑλληνικότητά του καὶ τὴν ἐμμονὴν του
εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ γένους
του. Αὐτοὶ οἱ τύραννοι ἐσεβάσθησαν πάντοτε
τοὺς κατοίκους τῆς Μιτυλήνης, μόνον καὶ μό-
νον διότι ἐφοβοῦντο τοὺς γενναίους αὐτοὺς
Ἕλληνας τῆς Λέσβου. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ κά-
τοικοι τῆς ὠραίας νήσου ἐπέζητον ὀλιγώτερον
πάσης ἄλλης δούλης γωνίας, διὰ τοῦτο ἡ ἐγ-
κατάστασις εἰς τὴν νήσον δὲν ἦτο ἐλκυστικὴ διὰ
τοὺς Τούρκους, διὰ τοῦτο ἀκόμη καὶ ἐσχάτως
τὸ μπουκουτὰς δὲν ἤδυνήθη νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὸν
λιμένα της. Τοιοῦτοτρόπως καὶ χωρὶς προνό-
μα ἡ νήσος διετήρησε πάντοτε εἰδὸς τι ἡμιανε-
ξαρτησίας ἀγράφου, διὰ τὸν σεβασμὸν ὃν ἀνέ-
πνεε εἰς τοὺς βαλῆδες τοῦ Ἀρχιεπελάγου τῶν
ὀπίων ἦτο ἡ Ἑβρα. Ἐν τούτοις παρ' ὅλα ταῦτα
οἱ πατριωτικώτατοι Μιτυληναῖοι ὠνερεύοντο
τὴν μετὰ τῆς ἐλευθέρως Ἑλληνικῆς πατρίδος
ἔνωσιν. Ἐκαὶ τὴν ποθητὴν αὐτὴν ἐλευθερίαν ἔφε-
ραν εἰς τὴν νήσον ὁ Ἑλληνικὸς στόλος καὶ ἡ φι-
λότη των Ἑλληνικῆ σημαία κυματίζει ἤδη ἐπὶ
ὄλων τῶν οἰκῶν τῆς Μιτυλήνης.

8 Νοεμβρίου 1912. Ξημερώνει μια διαφορετική μέρα για την Μυτιλήνη, για την Λέσβο, για την Ελλάδα. Η μέρα που περίμεναν οι κάτοικοι του νησιού από το 1462, όταν έπεσε το νησί στους Οθωμανούς έφτασε. Κόσμος ξεχύθηκε στους δρόμους, στο λιμάνι, στις πλατείες. Οι σημαίες κυμάτιζαν μετά από πολλά χρόνια στα μπαλκόνια. Η ελπίδα ζωντάνεψε. Η χαρά έκδηλη στα πρόσωπα των ανθρώπων.

Οι Ελληνικός στόλος έξω από την πόλη παρατεταγμένος κι έτοιμος να φέρει την απελευθέρωση και την πολυπόθητη ελευθερία. Οι τούρκοι που προφανώς (και κακώς) δεν το περίμεναν πιάστηκαν στον ύπνο.

Αμέσως μετά την αποβίβαση του Ελληνικού αγήματος στο λιμάνι άρχισαν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των εκπροσώπων του στόλου, των Μυτιληνίων υπευθύνων, των ξένων επιτετραμμένων και φυσικά των τούρκων.

Ο γραπτός τύπος εκείνης της εποχής αφιέρωσε άρθρα, σελίδες, ανταποκρίσεις μεγάλες κι ανάλογα από το πώς το έβλεπε κάποιος, κριτικές και προβλέψεις. Το τι έγραψαν οι Ελληνικές εφημερίδες είναι πάνω κάτω γνωστό.

Πιο κάτω θα δούμε πώς περιέγραψε το γεγονός της απελευθέρωσης της Μυτιλήνης η εφημερίδα ΑΜΑΛΘΕΙΑ της Σμύρνης, την Κυριακή 11 Νοεμβρίου του 1912 (υπό οθωμανικό ζυγό).

Δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι υπήρχε λογοκρισία στις Ελληνικές εκδόσεις στην Οθωμανική επικράτεια.

Από το δημοσιευμένο αρχείο του «Αβέρωφ» βλέπουμε φωτογραφία της εποχής από την σχετική δοξολογία που έγινε

(Επιστολικό δελτάριο. Διαστ. 138X88 χιλ. Από την απελευθέρωση της Μυτιλήνης: Η μεγάλη Δοξολογία που πραγματοποιήθηκε έξω από την Μητρόπολη της Μυτιλήνης με τη συμμετοχή των κατοίκων.)

Από την εφημερίδα ΣΑΛΠΙΓΞ της 13^{ης} Νοεμβρίου 1912 διαβάζουμε σε άρθρο για την δοξολογία:

Ἡ Μυτιλήνη μας ἀφυπνίσθη ἀγνώριστος τὴν Κυριακὴν.

Ἦτο ὀλόκληρος κυανόλευκος.

Δὲν ἔμεινε οἰκία, δὲν ἔμεινε κατάστημα ἰδιωτικὸν τὸ ὅποιον δὲν ἀνύψωσε τὴν ἐλπίδοφόρον γαλανόλευκον.

Ἄλλὰ δὲν ἦτο τῶτο μόνον.

Χιλιάδες συμπατριωτῶν καθ' ὅλην τὴν νύκτα συνέρρευσαν μὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα τῶν καὶ ἐν ποικιλίᾳ περιβολῶν, ἵνα συμπανηγυρίσωσι μεθ' ἡμῶν τὴν Ἀνάστασιν τῆς νῆσου μας.

Πάντα τὰ Δημόσια καταστήματα εἶχον ὑψώσῃ τὰς σημαίας τῶν.

Αἱ ὁδοὶ εἶχον ἤδη ἀπὸ τῆς 8 π. μ. καταστῆ ἀδιάβατοι ἕνεκα τῆς συμπυκνώσεως τῶν πολιτῶν.

Τὴν 10 π. μ. ἰσχυρὸν ἄγημα ναυτικὸν ἐφθάσε πρὸ τοῦ Διοικητηρίου μετὰ τῶν σαλπικτῶν του καὶ μετ' ὀλίγον κατήλθε συνοδευόμενον ὑπὸ πλήθους ἀπείρου εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ τῆς ὁποίας καὶ παρετάχθη.

Διμοιρία μὲ ἐφ' ὄπλου λόγχην εἰσηλθεν εἰς τὸν ναὸν πρὸς συγκράτησιν τοῦ πυκνοτάτου ἐκκλησιάσματος.

Ἡ δ. ἀκόσμησις τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἦτο λίαν ἐπιτυχής. Ἡ τάξις ἐτηρήθη καλῶς χάρις εἰς τὰς ἀόκνους προσπάθειας τοῦ πρωτοσυγκέλλου κ. Βασιλείου.

Ἐγκαίρως προσῆλθον αἱ Κοιτοικαὶ μας ἀρχαί, οἱ ἔγκριτοι πολῖται καὶ ὁ ἀξ. κ. Ἀλ. Π. Βασιλείου ὑποπρόξενος τῆς Ἰσπανίας.

Ἐντύπωσιν εὐάρεστον ἐνεποίησεν ἡ τηρηθεῖσα παρ' ὅλον τὸν συνωστισμὸν τάξις.

Επισημάνσεις με την Ελληνικότητα του νησιού επάνω στα οθωμανικά γραμματόσημα μπήκαν αμέσως ώστε να διαδοθεί το νέο σε ολόκληρο τον κόσμο

Ο κόσμος της πόλης, αλλά και ολόκληρου του νησιού, ήταν ενθουσιασμένος και το εξέφραζε με κάθε τρόπο...

Πολλά από τα όσα συνέβησαν τότε έχουν περιγραφεί και στο βιβλίο ΜΥΤΙΛΗΝΗ 1912 (των Μολίνου και Καραγιάννη), όπου στο τέλος του θα διαβάσουμε:

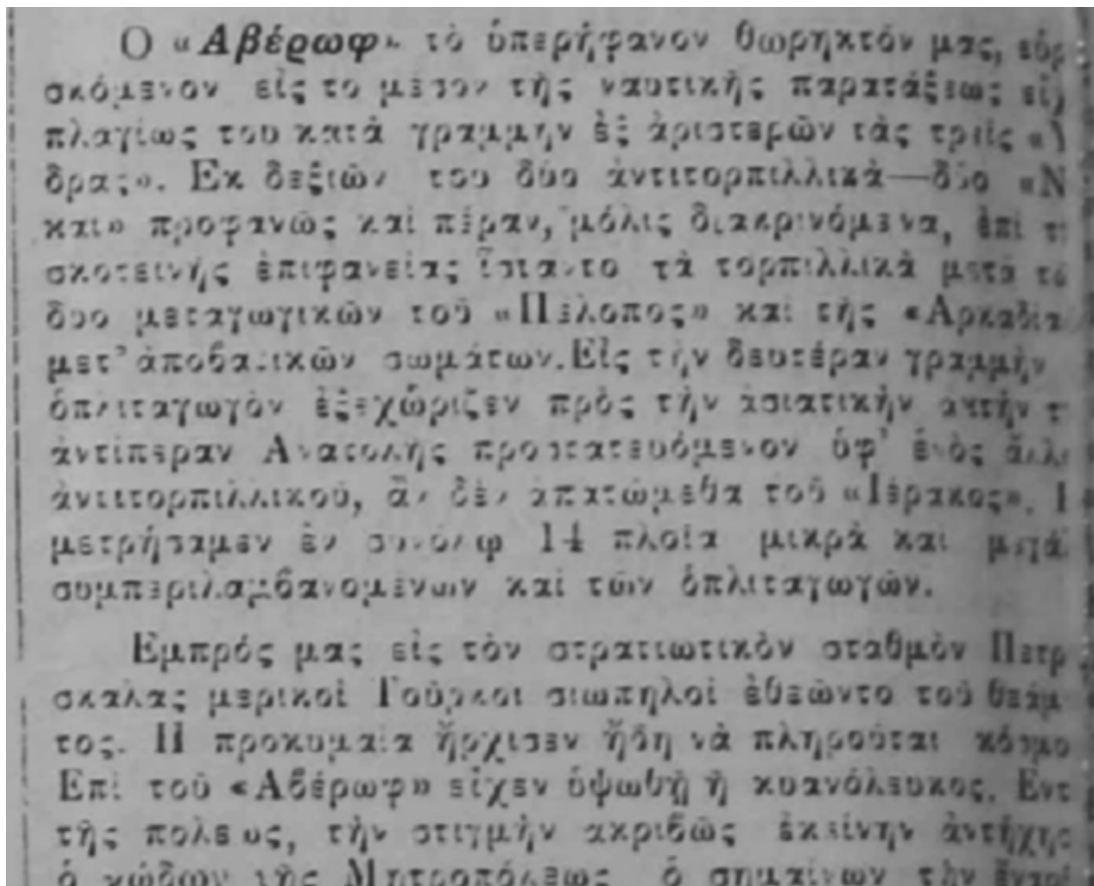
«Τι θα μπορούσε να γράψει κανείς για επίλογο σ' αυτό το Λεύκωμα; Η απελευθέρωση ενός τόπου από μια βάρβαρη σκλαβιά τετρακοσίων πενήντα χρόνων, αυτή μοναχά μετρά και τα λέει όλα. Βέβαια δεν αγνοούμε πως και πριν και κατά τις κρίσιμες μέρες Νοεμβρίου-Δεκεμβρίου 1912 έγιναν αρκετά λάθη και από τους κατακτητές κι από τους δικούς μας. Δεν υπάρχει λόγος να τα επισημάνουμε και να τα απαριθμήσουμε. Είναι γνωστά. Καλύτερα ας μείνει στην ιστορία του νησιού μονάχα το χαρμόσυνο τελικό αποτέλεσμα... Η απελευθέρωση της Λέσβου»,

καθώς και σε πολλά άλλα σχετικά με την ημέρα εκείνη βιβλία, όπως και σε άρθρα και δημοσιεύματα στις εφημερίδες της εποχής. Αρκετά από τα συμβάντα του τότε έχουν μείνει κι από την παράδοση την προφορική. Πολλά τα έχω ακούσει κι από την γιαγιά μου (Μαρίκα Ράλλη-Πεσματζόγλου), που τότε στο πατρικό σπίτι τους, ο πατέρας της, Γιώργος Ράλλης (δραγουμάνος του Αγγλικού προξενείου και Ιταλικού προξενείου, κλπ), είχε συμμετοχή και συζητήσεις με τις επιτροπές και από την Ελληνική κι από την τουρκική πλευρά που διαπραγματευόντουσαν τα της παράδοσης του νησιού, αλλά κι από τα ημερολόγια του παππού της γυναίκας μου (Κουτσούκος Γιώργος) που ήταν ο πολιτικός πλοίαρχος του επιταγμένου ευδρόμου Αρκαδία

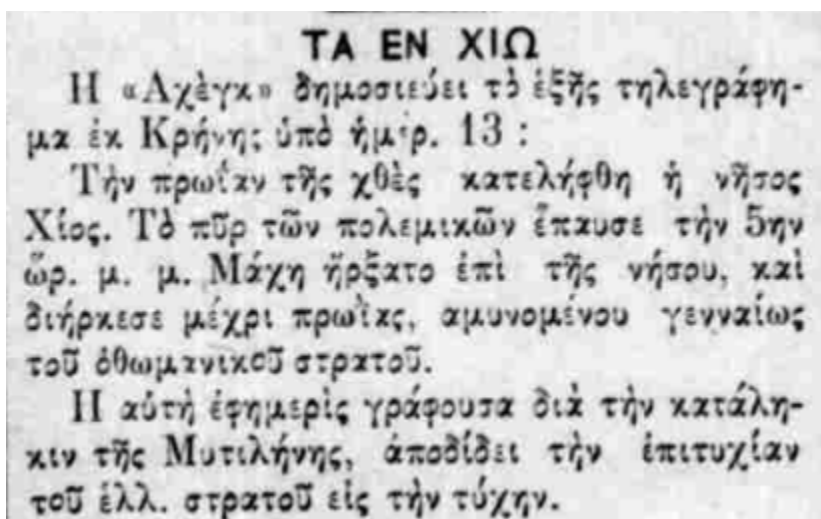
το οποίο συμμετείχε στον στόλο και ειδικά στον βομβαρδισμό του βορείου μέρους του νησιού (Μήθυμνα, όπου και βομβαρδίστηκε το λιμάνι, το λιμεναρχείο, κλπ), καθώς κι ότι ακούσαμε από την πλευρά του Ι. Φρυδά (γραμματέα του Ελληνικού προξενείου τότε) συζύγου της αδελφής της γιαγιάς μου (Μελπομένης).

Στην εφημερίδα «ΛΕΣΒΟΣ» της 8 Νοεμβρίου 1912 διαβάζουμε,

Οι συζητήσεις πολλές και το ουσιαστικό είναι ότι τελικά η πόλης της Μυτιλήνης, αλλά και η Λέσβος, παραδόθηκαν στην Ελλάδα τότε με τις λιγότερες δυνατές απώλειες.

Φυσικά τίποτα δεν έγινε στην τύχη, όπως ήθελαν να φανεί οι τούρκοι και το διαβάζουμε στην «ΑΜΑΛΘΕΙΑ» της Σμύρνης του 1912 14 Νοεμβρίου

Παγκόσμια κινητοποίηση των Λεσβίων έγινε για να πετύχει η απελευθέρωση του νησιού

(από την εφημερίδα «ΑΤΛΑΝΤΙΣ» της Νέας Υόρκης 12 Νοεμβρίου του 1912)

Η ζωή στο νησί άρχισε σταδιακά να μπαίνει σε έναν ρυθμό, σε μια ρότα Ελληνικής πραγματικότητας, είτε εμπορικά, είτε κοινωνικά (χοροί, διασκεδάσεις κ.ά.).

Οι κάτοικοι πεπεισμένοι ότι πλέον ανήκουν στην Ελλάδα ρύθμιζαν την καθημερινότητά τους και τις τυπικότητες με βάση αυτό το δεδομένο.

Η ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ

Ο Μητροπολιτικός ναός καταλλήλως διακοσμημένος ἄρχεται περί τήν 10ην νά δέχεται τοὺς ἐπισήμους.

Καταφθάνουν ἐκ τῶν πρώτων ἡ Α. Ε. ὁ Γεν. Διοικητής, ὁ στρατιωτικός διοικητής, φρεύραρχος ταγματάρχης κ. Καλομενόπουλος ἐν μεγάλῃ στολῇ, ὁ Οἰκονομικός ἐπίτροπος κ. Ἄν. Παπαδόπουλος, ὁ γραμματεὺς τῆς Νομαρχίας κ. Εὐάγ. Καπτανάκης, οἱ τμηματάρχαι κ. κ. Λαμπρόπουλος, Οἰκονόμου, Κοριζῆς, Χόρν καὶ Γεννάδης, ὁ ταμίας Λέσβου κ. Δ. Οἰκονόμου, ὁ κυβερνήτης τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ «Ἀσπίς» κ. Π. Αργυρόπουλος μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πλοίου, ὁ Τελώνης Λέσβου κ. Β. Γεωργακόπουλος, ὁ Δήμαρχος Λέσβου κ. Βασιλείου, ὁ Εφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Κοπαρίσης ὁ λιμενάρχης κ. Πρίφτης, ὁ διευθυντής τῶν Ταχ. καὶ Τηλ. κ. Ι. Σαγκριώτης, οἱ πρωτοδικαὶ κ. Δημόπουλος, Ματθαίου καὶ Κριεζῆς, ὁ Εἰσαγγελεὺς κ. Κοκκολάκης καὶ ἄλλοι διοικητικὰ καὶ δικαστικοὶ ὑπάλληλοι.

Ἐκ τοῦ ἀξιωματικοῦ σώματος παρίσταντο κατὰ τὴν δοξολογίαν ὑποπρόξενοι Γαλλίας κ. Σημαντήρης, Ἰταλίας κ. Φιδέλ κ. Ἀμερικής κ. Ἀπ. Χ' Χριστόφας. Τὸν ὑποπρόξενον τῆς Γερμανίας κ. Π. Κουρτζῆν ἀδι-αθστοῦντα ἀντικαθίστα ὁ διαρμηνεὺς τοῦ προξενείου κ. Μίτσας Κουρτζῆς, τὸν τῆς Ἀγγλίας κ. Hadkinson ὁ διαρμηνεὺς κ. Γ. Ράλλης, τὸν τῆς Ολλανδίας κ. Bargili ὁ διαρμηνεὺς κ. Π. Ι. Βασιλείου, τὸν τῆς Σουηδίας ὁ κ. Ἀλ. Αλαμανάλης.

(εφημερίδα «ΛΕΣΒΟΣ» 27 Μαρτίου 1914)

ΑΠ' Ο,ΤΙ ΕΙΔΑ ΣΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ

Ὁμολογῶ ἰκρινῶς δεῖ ἡ σημερινὴ θέσις μου εἶναι πάλυ πάλυ δύσκολος.

Νὰ γινῶ : Ἡ φίλη Δισθύνοισ τῆς «Λέσβου» με παρεκάλεσε νὰ γράψω τι εἶδα στὴν ἀλησμόνητον προχθεσινὴν ἑορτήν. Τίποτα περιπλέον.

Μὰ ζὲν σὰς φαίνεται πῶς αὐτὸ εἶνε ὄχι πολὺ εὐκόλον ;

Γιατί εἶδα τόσα πολλὰ, τόσα ὠραία πράγματα, ποὺ μόνον πέννα σὰν τοῦ Γκαστῶν Δεσὰν θὰ τὰ περιέγραφε ἐπαξίως.

Θάρρος ὁμῶς ἐκ μέρους μου καὶ ἐπιείκεια ἐκ μέρους ὄλων σας.

Ἰδίως ἀπὸ τὰς Κυρίας. Πιστεύω νὰ τὴν ἔχω. Δὲν εἶν' ἔτσι ;

Εἶμαι δέβσιος πῶς θὰ εἰσθε συγκαταβατικοὶ γιὰ μένα, γιατί τὸ μυαλό μου ἀκόμη γυρίζει.

Με τὴν ἐντύπωσιν ποὺ μοῦ ἐπροξέησε κυρίως ἡ συγκέντρωσις τῶσων καλλωνῶν καὶ χαρίτων.

Εἶδα ἐκεῖ τὴν κυρίαν Βασ. Βασιλείου, με τὴν γοητευτικὴν τῆς εὐμορφιά, με θαυμασίαν τουαλέταν σανζὰν γκρι με ρόζ.

Καὶ ἕνα θαυμάσιον περιδέρατον ἀπὸ μαργαριτάρια.

Εὐγενεστάτη καθὼς πάντα, μεγαλοπρεπῆς καὶ εὐπροσῆγορος,

Ἰπεδέχτετο ἀκούραστος τοὺς προσκεκλημένους τοῦ συζύγου τῆς.

Ὁ κύριος Ναύαρχος, γλυκὺς, φιλομειδῆς με τὸ καλοκάγαθον μειδίαμά του,

Ἐπέραςε πλησίον τῆς τὸ μεγαλεῖτερον μέρος τῆς ἑορτῆς.

Βλέπω τὴν κυρίαν Ἐμμ. Λαμπαδαρίου, με τὴν ὠραίαν τουαλέταν τῆς μπλέ σιέλ με μεταξωτὲς δαντέλλες,

Καὶ στέκω ἀκτατικὸς πρὸ τῆς δρόσου, τῆς γοητείας, τῆς χάριτος, τῆς ζωῆς ποὺ σκορπιζοῦν γύρω αἱ ἄδραϊ μας Δ)δες.

Καὶ ποῖαι δὲν ἦσαν ἀκόμη.

Διακρίνω τὰς Δεσποινίδας Βασ. Βασιλείου, Μ. Βασιλείου, Μπερτινιέ, Κωνδωνῆ, Παραδέλλη, Σιμωνίδου, με λευκὰς τουαλέττας. Ὁλας ἀγγέλους.

Τὴν Αὐλίχου με τουαλέτταν ρόζ πάλ Βουαλάξ ἐξείρουσαν ἀκόμη περισσότερον τὴν συμπαθὴ τῆς εὐμορφίαν,

Χορεύουσαν διαρκῶς, καὶ ἀπυροδισμένην ἀπὸ κόουρασιν τὴν ἀγῆν.

Καὶ τὴν Δεσποινίδα Αὐλίχην Βουτζίνου, με βουαλάξ μπλέ σιέλ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ρόζ χρώματα τοῦ προσώπου τῆς καὶ τὰ χρυσὰ τῆς μαλλιά.

Καὶ τὴν περικαλλῆ Ατθίδα τὴν Δεσποινίδα Χατζισκου, με πλέ σιέλ, χαρίεσσαν, θελκτικὴν, με πολλὴν χάριν. χορεύουσαν διαρκῶς.

Καὶ διπλα τῆς, τὴν Δεσποινίδα Δώραν Αλαμανέλλη, με ὠραίαν τουαλέτταν λευκὴν με δαντέλλας,

Κεῖρουσαν ἔτι πλέον τὴν ἀγγελικὴν τῆς εὐμορφίαν, καὶ τὴν δροσιὰν τῆς νεότητός τῆς.

Τὴν Δεσποινίδα Μαρίαν Αδαλῆ, χαρίεσσαν, γελοιστὴν, με ὠραῖον φόρεμα ρόζ πάλ, χορεύουσαν ἕως τὸ πρῶι.

Καὶ ἄλλας κυρίας περικαλλεῖς καὶ ἄδρας Δεσποινίδας, τῶν ὁποίων μοῦ διαφεύγουν δυστυχῶς τὰ ὀνόματα.

Αποτελοῦσας ὄλας μαζί ἕνα ἀλησμόνητο μπουγκέ:ο καλλωνῶν καὶ χαρίτων.

Καὶ τελειῶνω με ἐν μέγα εὐγε εἰς τὸν αὐριὸν Δήμαρχον, τοὺς κ. κ. Διοργανωτὰς καὶ Κοσμητῶρας τῆς Εορτῆς, διὰ τὴν τελειότητα τῆς διοργανώσεώς τῆς.

ΙΩΝ

Η πραγματική πολιτική όμως είναι πάντα αόρατη κι αθέατη κι έξω από τις πάνω από τα τραπέζια συζητήσεις και ανακοινώσεις, καθώς πολλά δεν μαθαίνονται ποτέ ή κι αν κάποια μαθευτούν αυτό συμβαίνει μετά από πολλά χρόνια που συνήθως δεν ζούνε εκείνοι που έπαιξαν κάποιον ρόλο στις καταστάσεις για να εξηγήσουν το πώς και το γιατί. Βέβαια οι κατοπινοί κριτές, όπως εγώ, όπως εμείς, κρίνουμε με τα σημερινά δεδομένα κι απόψεις πράγματα που έγιναν σε συνθήκες άγνωστες κι ανεξήγητες σε μας, και ...πολλές φορές οι κριτικές μας πέφτουν λαθεμένες..., αυτό όμως δεν σημαίνει ότι πρέπει να μην μιλάμε ή να μην προβληματιζόμαστε και να μην αναθεωρούμε τις σκέψεις και τους προβληματισμούς μας αν αποδειχθεί ότι κάπου λαθέψαμε.

Έτσι, όπως πολλές φορές μέχρι σήμερα έχω αναφερθεί σε θέματα που έχουν να κάνουν με τα τραγικά, κι όχι απλά ανθρώπινα λάθη όλων των πλευρών στην καταστροφή του 1922, και ακόμα χειρότερο στην προετοιμασία της καταστροφής, της Σμύρνης και των παραλίων..., γεγονός που επηρέασε σε μεγάλο βαθμό και την Λέσβο (οικονομικές επιβαρύνσεις, πρόσφυγες, ηθικό), σήμερα θα παρουσιάσω κάποια στοιχεία που έχουν να κάνουν με πολιτικά παζαρέματα για το νησί μας την εποχή πριν ενσωματωθεί πλήρως στην Ελλάδα όπως έγινε μετά την συνθήκη της Λωζάνης.

Άρθρο 12 συνθήκη της Λωζάνης (όπου η τελευταία πρόταση δίνει χώρο για πολλές σκέψεις):

Άρθρον 12.

Η ληφθείσα τη 13η Φεβρουαρίου 1914 υπό της Συνδιασκέψεως του Λονδίνου εις εκτέλεσιν των άρθρων 5 της Συνθήκης του Λονδίνου 17/30 Μαΐου 1913, και 15 της Συνθήκης των Αθηνών της 1/14 Νοεμβρίου 1913, η κοινοποιηθείσα εις την Ελληνικὴν Κυβέρνησιν τη 13 Φεβρουαρίου 1914 και αφορώσα εις την κυριαρχίαν της Ελλάδος επί των νήσων της Ανατολικῆς Μεσογείου, εκτός της Ἰμβρου, Τενέδου και των Λαγουσῶν νήσων (Μαυριῶν), ἰδίᾳ των νήσων Λήμνου, Σαμοθράκης, Μυτιλήνης, Χίου, Σάμου και Ικαρίας, επικυροῦται, υπό την ἐπιφύλαξιν των διατάξεων της παρούσης Συνθήκης των συναφῶν προς τας υπό την κυριαρχίαν της Ἰταλίας διατελούσας νήσους, περί των διαλαμβάνει το ἄρθρον 15. Εκτός ἀντιθέτου διατάξεως της παρούσης Συνθήκης, αἱ νήσοι, αἱ κείμεναι εις μικροτέραν ἀπόστασιν των τριῶν μιλλιῶν της ἀσιατικῆς ἀκτῆς, παραμένουσι υπό την τουρκικὴν κυριαρχίαν.

Η πολιτική φαίνεται ότι είναι παζάρια, αλλά και ζάρια ...κι όπου κάτσει η ζαριά την δεδομένη στιγμή. Βέβαια οι αποφάσεις λαμβάνονται ή θα πρέπει να λαμβάνονται με γνώμονα ένα γενικότερο πλάνο, αλλά αυτό δεν αποτρέπει την κριτική ή την πικρία σε τοπικό επίπεδο. Το χειρότερο είναι πόσο προβληματίζει κάποιους για το μέλλον, όταν μαθαίνουμε ένα σαθρό και ύποπτο παρελθόν.

Η Λέσβος απελευθερώθηκε στρατιωτικά μεν το 1912, αλλά ουσιαστικά παζαρεύτηκε πολλές φορές και σε πολλά επίπεδα μέχρι να απελευθερωθεί πραγματικά. Ο κόσμος βέβαια ζούσε στον νιρβάνα του...και πάλι καλά που δεν προσγειώθηκε ανώμαλα.

Εάν κάποιος τύχαινε να θέσει θέμα αμφιβολιών...συνήθως έπαιρνε την απαξιωτική απάντηση:

«Αυτά π'λες τα λέν' οι τζιτζίρ»... κοινώς λές χαζομάρες (κάτι που συμβαίνει και σήμερα)

Τα πρώτα σημάδια άρχισαν να φαίνονται αμέσως μετά την απελευθέρωση.

Η εφημερίδα «ΝΕΑ ΗΜΕΡΑ» της Τεργέστης ακόμα από την 31^η Δεκεμβρίου 1912 δημοσιεύει για τα νησιά ανάμεσα στα οποία και η Λέσβος

Ἄριθ. τηλ. 4388
ΡΩΜΗ, 30 Δεκεμβρίου. (Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας.) — Εἶμαι εἰς θέσιν νὰ σᾶς μεταδώσω ἀκριθεῖς πληροφορίες ἐν σχέσει μὲ τὰς νήσους. Ἡ Τριπλῆ Συμμαχία προτείνει ὅπως ἡ Τένεδος, ἡ Σαμοθράκη, ἡ Ἀἴμνος καὶ ἡ Ἐμβρος παραμείνουν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν ἐπικυριαρχίαν διὰ λόγους στρατηγικοῦς, τοῦτέστιν διότι κεῖνται παρὰ τὴν εἴσοδον τῶν στεγνῶν καὶ δὲν δύνανται ν' ἀποσπασθῶσιν ἀπὸ τοῦ Κράτους εἰς τὰ στενὰ ἀνήκουν. Ἡ Τριπλῆ Συμμαχία προτείνει ἐπίσης ὅπως ἡ Χίος, ἡ Μυτιλήνη, ἡ Ρόδος καὶ ἡ Κῶς παραμείνουν εἰς τὴν Τουρκίαν, διότι ἐπιδειώκει τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἐν τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ Τουρκικοῦ πολιτεύματος, ἡ ἀπώλεια δὲ τῶν παρὰ τὴν Ἀσιατικὴν ἀκτὴν νήσων θὰ ἐξησθῆναι σημαντικῶς τὴν ἐν τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ Τουρκικὴν ὑπεροχὴν. Ἡ Τριπλῆ ἐπομένως ὑποστηρίζει ἐνθέρμως τὴν αὐτονομίαν τῶν ὀκτώ πρῶτα νησιῶν νήσων ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν ἐπικυριαρχίαν. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς λοιπὰς μικροτέρας νήσους καὶ τὴν Κρήτην, ἡ Τριπλῆ Συμμαχία δὲν ἐναντιοῦται εἰς τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐνωσίν των.

Δημοσίευμα αμερικανικῆς εφημερίδας για πιθανή επίθεση των τούρκων και στην Λέσβο (Ιανουάριος 1914)

THE ATLANTA GEORGIAN
Read for Profit—GEORGIAN WANT ADS—Use for Results

VOL. XII, NO. 18 ATLANTA, GA., WEDNESDAY, JANUARY, 21, 1914. 2 CENTS

Turks to Attack Greeks on Islands

Special Cable to The Atlanta Georgian.

PARIS, Jan. 21.—Turkey is making extensive preparations to attack the Greek forces on the islands of Chios and Mytelene.

A Constantinople dispatch to The Petit Parisien to-day said that troops and war munitions are being massed at Smyrna, which will be used as a naval base if hostilities are opened.

Στις 4 Ιανουαρίου 1913 ο Μυτιληνίος λαός ξεσηκώνεται από τις φήμες που κυκλοφορούν.

Τούτο ούκ ούκ εξεσηκώθησαν το δικαίωμα μέχρι κεραίας.
Γνωρίζουν οί νησιώται ότι αφ' ότου οί Τουρ-
κοί εξεδιώχθησαν διά τών νικηφόρων Ελληνικών ό-
πλων εκ τών νήσων όέν έχουν πλέον ουδεμίαν δο-
σοληψίαν μετ' αυτών, ότι οι αν είχαν να κάμουν με-
αυτούς θα καθώριζον καί τó είδος του θανάτου κατό-
πιν του όποιου θα έπετροπέτο να ξαναπατήση τουρ-
κικός πούς επί τών νήσων μας.
Εχουν όμως να κάμουν με την Ευρώπην καί
προκειμένου ή Ευρώπη αύτη να θελήση να επιβάλη
την θέλησίν της, θέλησιν διάφορον προς τους πόθους
καί τάς ελπίδας καί τά όνειρα τών λαών τών νήσων,
οί λαοί ούτοι γνωρίζουν τó είδος του θανάτου τόν
όποιον διακηρύττουσιν.
Καί τά γενόμενα συλλαλητήρια αποδεικνύουν
την άμετάτρεπτον απόφασιν όπως ύποστούν τον θά-
νατον τούτον.
Τούτο είναι δικαίωμα τó όποιον ουδεμία δύνα-
μις δύναται να τοίς τó διαμφισβητήση.

ΠΑΛΛΕΣΒΙΑΚΟΣ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ

— *Εἰς τὰ Προξενεῖα.*

Μετὰ πανδαιμόνιον ἐπακολουθήσαν μετὸ τούτων τελευταίους λόγους τοῦ κ. Διοικητικοῦ ἢ συνοδεία διηυθύνθη εἰς τὰ διάφορα προξενεῖα πρὸς ἐπίδοσιν ἀντιγράφου τοῦ ψηφίσματος.

Διὰ τῆς Λεωφόρου 8ης Νοεμβρίου κάμπει τὴν Εὐάνω σκάλαν καὶ φθάνει κατὰ πρῶτον εἰς τὸ Γαλλικὸν ὑποπροξενεῖον. Επιδίδει τῷ κ. Απ. Σημαντήρη τὸ ψηφίσμα προσφωνοῦντος ἐπίσης τοῦ κ. Καλδῆ. Οὗτος τὸ δέχεται καὶ συγκεκριμένως μέχρι δακρύων διαβεβαίει ὅτι θὰ πράξῃ πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῷ ὑπὲρ τῆς πληρώσεως τοῦ πόθου τοῦ λαοῦ Πλωμαρίου ὅστις εἶπε καὶ πόθος διατύρωστος τῆς Λέσβου καὶ τῶν νήσων ὄλων.

Τὸ πλῆθος ἐκρήγνυται εἰς οὐρανομήκεις ζητωκραυγὰς καὶ διευθύνεται διὰ τῆς ὁδοῦ Μητροπόλεως εἰς τὸ Γπροξενεῖον τῆς Αὐστρίας ἐνθα ἐπιδίδει ἕτερον ἀντίγραφον ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ κ. Βαρτζίλι εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ.

Κατέρχεται εἶτα ὁ ἀνθρωποπλημύρα ἐκείνη διὰ τοῦ Μώλου διευθυ-

νομένη εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ κ. Ράλλη ὅπως ἐπιδώσῃ ἕτερον ἀντίγραφον εἰς τὸ αὐτόθι Ἀγγλικὸν ὑποπροξενεῖον.

Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ εὐρισκόμενη ἀντιλαμβάνεται τὸ ἔξωθεν τοῦ λιμένος ἠγκυροβολημένοι ἀντιτορπιλικὸν «Θύελλα».

Τὶ ἐγένετο τότε δὲν περιγράφεται. Θύελλα πραγματικὴ ἐκδηλώσεων χαρᾶς, ἐνθουσιασμοῦ, τρέλλας. Αἱ φερούμεναι σημαῖαι χαιρετῶσι τὸ δὲ πλῆθος ἔξιλλον ζητωκραυγάζει, ζητωκραυγάζει διαρκῶς καὶ διατόρως σείων τὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς. Οἱ ἐν τῷ ἀντιτορπιλικῷ ἀντιχαιρετῶσι μὲ τὰς χεῖρας, μὲ τοὺς πόλους μὲ μικρὰς σημαίας.

Ἐξακολουθεῖ ἡ παρέλασις φθάνουσα εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Προξενεῖον.

* * *

Η Γερμανία πρώτη άρχισε να βάζει προβληματισμούς... που δημοσιοποιούνται και προβληματίζουν.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ
ΠΡΟΤΑΣΙΣ ΔΙΑ ΤΑΣ ΝΗΣΟΥΣ
ΠΟΙΑ ΛΥΣΙΣ ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΑΙ
ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ
ΛΟΝΔΙΝΟΝ, Σάββατον ὥρα
10 π. μ.—**Ὁ ἐν Βερολίνῳ ἀντα-**
ποκριτὴς τῆς «Παύλ-Μαίλ» βε-
βαιστὸς ὅτι ἡ Γερμανία προέτεινεν
εἰς τὰς Μεγάλας Δυνάμεις, ὅπως
αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους
παραχωρηθῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα
πλὴν τῆς Μυτιλήνης, Τενέδου,
Ἰμβροῦ καὶ Λήμνου, αἵτινες τὰ
κηρυχθῶσιν αὐτόνομοι, καθ' ὅ-
σον διὰ τῆς ἐνώσεως καὶ τούτων με-
τὸ Ἑλληνικὸν Ἑκράτος θὰ ἐκιν-
δύνασεν ἢ ἀσφάλεια τοῦ Ἀσιατι-
κοῦ Τουρκικοῦ Ἑκράτους.
Ἡ ἴδια ἐφημερίς ἀγγέλλει ὅτι
εἰς τὴν Γερμανικὴν πρότασιν, ἣτις
ὑπεστηρίχθη ἀνεπιφολικτῶς καὶ
ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, ἀντέστησαν ἡ
Γαλλία καὶ Ἄγγλία.
Αἱ δύο αὗται Δυνάμεις ἐπιμέ-
νουον ὅπως αἱ νῆσοι πᾶσαι καὶ αἱ
Ἰταλοκρατούμεναι, ἀποδοθῶσιν
εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ
ὑποχρεωθῇ αὕτη νὰ διατηρήσῃ ἀ-
νοχυρώτους τὰς γειτνιαζούσας
πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς Μ. Ἀσίας.
Τὴν γνώμην ταύτην ἀπεδέχθη,
κατὰ τὰς ἐνταῦθα ἐφημερίδας καὶ
ἡ Ἑλλάς, ἣτις μόνον τὴν λύσιν
αὐτὴν δέχεται ἀποκρούουσα πᾶ-
σαν ἄλλην ὑπαινέουσαν νὰ δημοσιου-
ρήσῃ διεσπίλυτα ζητήματα.

(«ΕΦΗΜΕΡΙΣ» Αθηνών, 30 Μαρτίου 1913)

Οι τούρκοι από την άλλη αγόρασαν δύο γερμανικά πολεμικά πλοία το 1914, για τις μελλοντικές τους επιδιώξεις, και το ένα το ονόμασαν... Μυτιλήνη (Midilli)

!!!

Από την εφημερίδα ΛΕΣΒΟΣ (4 Αυγούστου 1914) διαβάζουμε:

—◆—

ΣΕΛΗΜ ΚΑΙ ΜΥΤΙΛΗΝΗ

Η «Εστία» γράφει:

Με ιξίεπαινον σπουδὴν ἡ Τουρκία ἐπαυσε νὰ μετονομάζη τὰ δύο θωρηκτὰ «Γκαίμπεν» καὶ «Μπρεσλάου» εἰς «Σελήμ» καὶ «Μιτυλήνην»

Ἀφοῦ ἡ διεθνὴς λαβροχειρία ἐπέτυχε καὶ τὰ δύο πολεμικὰ ἀνήκουν πλέον εἰς τὴν Τουρκίαν, ἤσο φουρικὸν ὅτι θὰ ἔπαιρναν καὶ Τουρκικὰ ὀνόματα, καλληλότερα ἀπὸ τὰ βαρβάρικα Γερμανικὰ, τὰ ὁποῖα δὲν ἀρμονίζονται μὲ τὴν υελοφθίαν τῆς Τουρκικῆς γλώσσης.

Καὶ διὰ μὲν τὸν Σελήμ ἡ ὀνομασθεσία εἶνα ζήτημα εὐγνωμοσύνης καὶ θαυμασμοῦ. Ἀλλ' ἡ Μυτιλήνη ἄλλὰ γὰρ εἰς ἐχρεωστοῦσε νὰ προσφέρῃ τὸ ὄνομα τῆς εἰς τὸ «Μπρεσλάου»; Ἐπροτιμήθη τὸ ὄνομα διὰ νὰ ἐνθυμίζῃ τὸν πόθον τῶν Τούρκων διὰ τὴν «ἀλύτρωτον» Τουρκίαν;

Ἄν αὐτὸς ὁ τελευταῖος λόγος ἔπεισε τοὺς Τούρκους νὰ προτιμήσουν τὸ ὄνομα τῆς Ἑλληνικῆς νήσου διὰ τὸ θωρηκτόν των, εἶνε βέβαιον ὅτι θὰ μείνουν μὲ αὐτὴν τὴν παρηγορίαν. Ἀφοῦ δὲν ἔχουν Μυτιλήνην νησί, ἄς ἔχουν «Μιτυλήνην» θωρηκτόν. Καθὼς εἶνε προρισμένον νὰ μένη εἰς τὸν Ναγαρᾶν, θὰ τὸ ἔχουν πλησιέστερα καὶ θὰ τὸ χαίρωνται περιττότερον.

Οι Μυτιληνιοὶ σταδιακὰ ἀρχισαν νὰ βλέπουν τὸ θέμα με περισσότερη αγωνία καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ καταλάβουν τι γίνεται χωρὶς ποτέ νὰ σκεφτοῦν ὅτι ὑπάρχει πιθανότητα Ἑλληνικὴ κυβέρνησις νὰ τους ...επιστρέψῃ ἐπὶ τὴν Τουρκία. Ποτέ δὲν σκέφτηκαν καν...ὅτι παίζουν καὶ ἐπὶ τὸν ἕλεος ἐνὸς παζαριού!

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΞΑΣΕΛΙΔΟΣ & ΟΚΤΑΣΕΛΙΔΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΕΤΟΣ ΙΑΡΥΣΕΩΣ 1911

'Επιμετῆς: Ν. Η. ΤΑΧΤΑΤΖΗΣ

ΤΙΜΗ: 'Εκαστῆς Σελῆς Ἀριθ. 14, 15, 16, 17

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ: 'Ὀδὸς Παύλου Κωνσταντινουπόλεως

Ἀνεπισημασθέντων ἑξῆς ἡμερησίων ἡμερησίων

δὲν δημοσιεύονται

ΚΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΟΥΔΕΠΟΤΕ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΙ

Ἀριθ. 621

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ:

'Ἐν τῇ Προτεκνοσίῳ, Χοροίσι καὶ Κράτισι Δρ. 20 Δρ. 11

'Ἐν τῇ Ἐπιμετρίῳ Δρ. 50 Δρ. 16

Δι' ἀγγέλους καὶ καταχωρήσεις ἰδιαιτέρως συμφωνίας

Δι' Ἐπιμετρίαν καὶ πᾶσαι ἀνεπισημασθέντες αἱ Καταχωρήσεις

ΠΡΟΠΑΡΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

Διορθῶσαι Διαμαρτυρίας καὶ Ὑπερθέσεις:

ΟΡ. ΔΟΥΒΑΛΕΤΕΛΛΗΣ

Ἐπιστολαὶ καὶ χρηματικὰ ἐμβλήματα,

ἀποστέλλονται πρὸς τὴν Διαμαρτυρίαν

ἢ πρὸς ἀδελφούς ἢ συμφωνίαν μὴ πέρουσα τὴν

ἀπογραφὴν τοῦ Διορθῶντος Διαμαρτυρητοῦ

Θεοφίτου ἄνωτος.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ: ΛΕΞΒΟΣ ΜΥΤΙΑΝΝΗΝ

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ ΑΡΙΘ. 13

Μεταλήνη, Σάββατον 12 Ἀπριλίου 1911

Ν. Η. 22 Ἀπριλίου

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΝΗΣΩΝ

Τηλεγραφοῦσιν ἐκ Λονδίνου εἰς τὴν Παρισινὴν «Πρωίαν», ὅσον ἀφορᾷ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, καὶ τὴν διακοίνωσιν τῆς Ἑλλάδος τὸ οὐσιῶδες ζήτημα εἶναι τὸ ἑξῆς: Ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις δὲν ἀναγνωρίζει ἐπισημῶς τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπονομὴν τῶν νήσων Μυτιλήνης καὶ Χίου, ἐξ ἄλλου δὲ, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς διασκέψεως τῶν πρεσβευτῶν ἐν Λονδίῳ, ἡ Ἑλλὰς ὑποχρεοῦται νὰ μὴ προδῇ εἰς τὴν ὀχύρωσιν τῶν νήσων, αἵτινες τῇ παραχωροῦνται.

Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο πληροφοροῦμαι, ὅτι τροποποιήσις τις θὰ ἐπενεχθῇ εἰς τὴν διάταξιν ταύτην, καθ' ἣν ἡ Ἑλλὰς θὰ ἀφεθῇ ἐλευθέρα νὰ ὀχυρώσῃ τὰ σημεῖα τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἅτινα θὰ θεωρήσῃ ἀναγκαῖα.

Γενικῶς λοιπὸν, ἡ τελικὴ ἐκκαθάρισις τῶν Βαλκανικῶν πολέμων φαίνεται εἰσελθοῦσα εἰς καλὴν ὁδόν.

Τί γράφει ὁ «Χρόνος»

Ἐξ ἄλλου ὁ Παρισινὸς «Χρόνος» τῆς παρελθ. Δευτέρας ἐν πολιτικῷ αὐτοῦ δελτίῳ γράφει:

«Αἱ Δυνάμεις συμφώνησαν ἐπὶ τοῦ κειμένου τῆς εἰς τὴν διακοίνωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως δοτέας ἀπαντήσεως, Ἡ ἀπάντησις αὕτη καταστάσα ἀνώδυνος διὰ τῶν διαδοχικῶν ὑποχωρήσεων, οὐδεμίαν πραγματικὴν λύσιν ἐπιφέρει εἰς τὰ ὑπὸ τῆς ἐν λόγῳ διακοινώσεως προβληθέντα προβλήματα.

Δέον νὰ ἐλπίζῃ τις, ὅτι ὁ πρίγκηψ Γουλιέλμος καὶ ἡ διεθνὴς ἐπιτροπὴ θὰ δυνηθῶσι νὰ ἐκπονήσωσι σχέδιόν τι δυνάμενον νὰ γίνῃ δεκτὸν ὑπὸ τῶν Ἡπειρωτῶν καὶ ὅτι ἀπ' ἐτέρου ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Τουρκία θὰ ἐξεύρουν ἕδαφος συνεννοήσεως.

Η αποκαλούμενη μυστική διπλωματία «ανθεί» βασισμένη σε γεωπολιτικά αλλά βασικά οικονομικά διεθνή συμφέροντα.

Ο πραγματικά μεγάλος κίνδυνος κατά την άνοιξη και τις αρχές του καλοκαιριού του 1914 ήταν ότι ένας νέος πόλεμος μεταξύ Ελλάδος και τουρκίας φαινόταν πολύ πιθανός, και θα είχε σαν μάλλον αναπόφευκτο αποτέλεσμα να μπει σε αυτόν και η Βουλγαρία στο πλευρό της τουρκίας, και πιθανότατα θα εξελίσσονταν σε κάποια γενικευμένη σύρραξη στα Βαλκάνια μεταξύ εκείνων που ήθελαν την διατήρηση κι εκείνων που ήταν αντίθετοι στην συνθήκη του Βουκουρεστίου. Σε έναν τέτοιο πόλεμο θα ήταν πολύ δύσκολο να μείνουν απαθείς οι Αυστρία και η Ρωσία με ότι συνέπειες θα μπορούσε να έχει κάτι τέτοιο. Η κρίση μεγάλωνε μέχρι περίπου το τέλος του Ιουνίου, όταν για κάποιον λόγο που δεν έχει καταστεί ακόμα απόλυτα εξηγήσιμος, ανεπίσημες διαπραγματεύσεις που διεξήχθησαν με μεσολαβητή τον γνωστό δημοσιογράφο Dr. Dillon, έγειραν την πλάστιγγα θετικά και καθορίστηκε μια συνάντηση Βενιζέλου-μεγάλου Βεζίρη στις Βρυξέλλες στα τέλη Ιουλίου.

Οι τούρκοι σε καμιά περίπτωση δεν δεχόντουσαν το να μην έχουν τουλάχιστον ένα από τα δύο νησιά (Λέσβος, Χίος) ότι και να έλεγαν οι μεγάλες δυνάμεις. Έκαναν συνεχώς προσπάθειες ποικιλότητες ακόμα και για πολλά χρόνια μετά.

Μάλιστα το 1921 εκδόθηκε στην Μυτιλήνη και τουρκόφωνη εφημερίδα η Midilli με εκδότη τον Χαλήμ Νιαζή...αλλά δεν κράτησε παραπάνω από κάποιους μήνες.

Είναι δεδομένο βέβαια ότι εκτός από πολιτικές διαδικασίες υπάρχουν δυστυχώς και τοπικές οικονομικές περιέργες δραστηριότητες κι επιτηδείοι σε κάθε περίπτωση... (από την εφημερίδα ΛΕΣΒΟΣ 5 Αυγούστου 1914 διαβάζουμε)

ΨΩΜΙ ! ΨΩΜΙ !

ΑΙ ΧΘΕΣΙΝΑΙ ΣΚΗΝΑΙ

ΕΠΙΘΕΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΡΤΟΠΩΛΕΙΩΝ

ΠΟΙΑ ΤΑ ΑΙΤΙΑ

Χθές τὸ ἀπόγευμα μερικαὶ ἐκτροπὸι σκηναὶ ἔλαβον χώρον εἰς τινὰ ἀρτοποιεῖα καὶ παντοπωλεῖα. Ποία ἡ ἀφορμὴ τῶν σκηνῶν αὐτῶν θὰ ἐκθίσωμεν κατωτέρω, ἀφοῦ προηγουμένως παραθίσωμεν ἐν λεπτομερεῖα τὰ συμβάντα.

Εἶνε ἀληθές ὅτι προσδέετο κάποια ἀνωμαλία καὶ ἐνταῦθα, λόγῳ τῆς γενικῆς καταστάσεως, ἀλλ' ὅχι τὸσον συντόμως καὶ τοῦτο διότι ἡ διενεργηθεῖσα πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν καταγραφή ἀλευρῶν, ἐπεῖθ' ὅτι τὰ δηλωθέντα ἄλευρα θὰ ἤρκοον ἐπὶ τόσας ἡμέρας ὥστε νὰ καταστῆ ἐυνατὴ ἡ παραλαβὴ ἄλων ἐν τῷ μεταξῷ.

Δυστυχῶς τὰ χθεσινὰ γεγονότα ἀπέδειξαν ὅτι δὲν εἶχαν καλῶς ὑπολογισθῆ τὰ πράγματα.

Ἰσοῦ πῶς ἔχουν τὰ χθεσινὰ γεγονότα :

Ἀπὸ πρῶτ' οἱ φοῦρνοι ἐπολιορκήθησαν ἀπὸ διαφόρους ομάδας πολιτῶν καὶ προσφύγων, οἱ ὅποιοι ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐξέκένωσαν τελείως αὐτοὺς ἀγοράσκοντες ὅλους τοὺς ἄρτους.

Ἄλλ' οἱ ἀγορασθέντες ἄρτοι δὲν ἐξήρκοον εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ διπλασιασθέντος σχεδὸν πληθυσμοῦ τῆς πόλεως καὶ οἱ φοῦρνοι ἐπολιορκήθησαν ἐκ νέου. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἀδύνατον φυσικὰ νὰ ἐτοιμασθοῦν πάραυτα νέοι ἄρτοι καὶ λόγῳ τοῦ φόβου ὃν προκάλει ἡ καταστάσις γενικῶς συνεπέα τῶν ἀναγγελομένων καθ' ἑκάστην ἐκ διαφόρων κέντρων κρουμάτων πείνης, ἤρχισεν καὶ ποῖα ἀνησυχία, ἡ ὅποια τὸ ἀπόγευμα ἐξέσπασεν εἰς ἀγρίαν λαϊκὴν θοῦλλαν.

Περὶ τὴν 8ην μ. μ. ὀγκῶδες λαϊκὸν ρεῦμα ἐν ἀλλαγμῶν κατερχόμενον τοῦ Κῆπου ὤρμησε κατὰ τοῦ ἀρτοποιεῖου τῶν κ. κ. Ζεῆρη καὶ Βαμβικιτη.

— Ψωμί ! Ψωμί ! ἐφώνασον ὄλοι καὶ ὄρμουσαν κατὰ τῶν ἐρμαρίων καὶ λοιπῶν ἐξαρτημάτων τοῦ ἀρτοποιεῖου.

Ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν τὸ ἀρτοποιεῖον ἀλεηλατήθη, αἱ ὄλιγοι προθήκαι τοῦ ἐθράσθησαν καὶ αἱ ἐντὸς αὐτῶν γαλέτται διηρπάγησαν ἐν ροπή ὀφθαλμοῦ.

Ἡ σκηνὴ δὲν περιγράφεται. Ἦτο καὶ τὸ τρομερὸν νὰ βλέπῃ κανεὶς σμήνος ἀνθρώπων ὀρμώντων χτήριος διὰ νὰ ἀνακαλύψουν ἐν τεμάχιον ἄρτου.

Καὶ τὸ ἀγριον αὐτὸ ἀπὸ τὴν πείναν ἀνθρώπινον ρεῦμα διηρθόνη κατόπιν κατὰ τοῦ ἄλλου ἀρτοποιεῖου τῶν ἀδελφῶν Καρακώστα, κατόπιν κατὰ τοῦ ἀρτοποιεῖου οὐ οἶων Ἀλεξάνδρου καὶ Πατάκα καὶ τέλος κατὰ τινων παντοπωλείων.

Ἐδοχῶς ἐκτὸς τῆς ζημίας α: ὑπεστήσαν οἱ φοῦρνοι Βαμβικιτη—Ζεῆρη καὶ Καρακώστα, οἱ λοιποὶ ἐπροστατεύθησαν ὑπὸ τοῦ τμήματος τῆς καταδιώξεως οὐ ἰκανώτατος προϋσταμένου ἐνωματάρχης κ. Καν. Νι κολακάκης μὲ κίνδυνον τοῦ ἐαυτοῦ τοῦ ἀντεστάχῃ κατὰ τῶν ὀρμώντων κατωρθώσας μάλιστα νὰ συλλάβῃ μερικὸς ἐκ τῶν δραστῶν.

Γεννάται ἤδη ἡ ἐρώτησις: Ποῖαι αἱ ἀφορμαὶ τῶν σκηνῶν αὐτῶν; Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶνε δυσχερής. Φαίνεται ὅτι ἐταν ἡ Ἀστυνομία πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν κατέγραψεν τὰ ὑπάρχοντα ἄλευρα δὲν ἐξηκρωδῶσε λεπτομερῶς τὸν πραγματικὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπαρχόντων σάκκων, ἀλλ' ἐβάσισθη ἀπλῶς εἰς τὰς δεγλώσεις τῶν ἐμπόρων ἀλευροπωλῶν, οἱ ὅποιοι, ὡς πολλοὶ διατείνονται, ἀπέκροψαν τὴν ἀλήθειαν δηλοῦντες ὀλιγώτερα τῶν ὄσων κατεῖχον. Ἐπειτα δὲ ἀφοῦ ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς ἀλευροεμπόρους νὰ ὑψώσουν σημαντικώτατα τὰς τιμὰς τῶν ἀλευρῶν—ὡςτις ἀπὸ 28 δραχ. πρὸ εἶχε τὸ σακκὶ νὰ πωλῆται σήμερον μέχρι 41 δραχ.—δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς ἀρτοποιῶν νὰ ὑψώσουν καὶ αὐτοὶ ἀναλόγως τὴν τιμὴν τοῦ ἄρτου συνεπέα τούτων οἱ φοῦρνοι περιώρισαν τὴν παραγωγὴν τῶν προφασίζόμενοι ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἄλευρα.

Τὸ συμπέρασμα εἶνε ὅτι ἐν ἡ Ἀστυνομία ἐφρόντιζε νὰ ἐξακριβώσῃ ἐπισταμένως τὰ πράγματα ἐπὶ ὑπάρχοντα ἄλευρα ὥστε νὰ μὴ δύνανται οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ ὀκρῶσθον ὀπισθεν τῆς προφάσεως ὅτι δὲν ὑπάρχουν τοιαῦτα καὶ ἔν ἐφρόντιζε νὰ διακανονίσῃ τὰς τιμὰς τῆς πωλήσεως τῶν ἀναλόγως τοῦ κόστους τῶν δὲν θὰ περιεπέμαθα μέρτορας τῶν χθεσινῶν ἐκτροπῶν.

Ως πληροφοροῦμεθα τὴν τελευταίαν στιγμὴν ὁ ἐνωματάρχης τῆς καταδιώξεως ἀνεκάλυψε δύο ἀποθήκας ἀβηλώτους ἀλευρῶν.

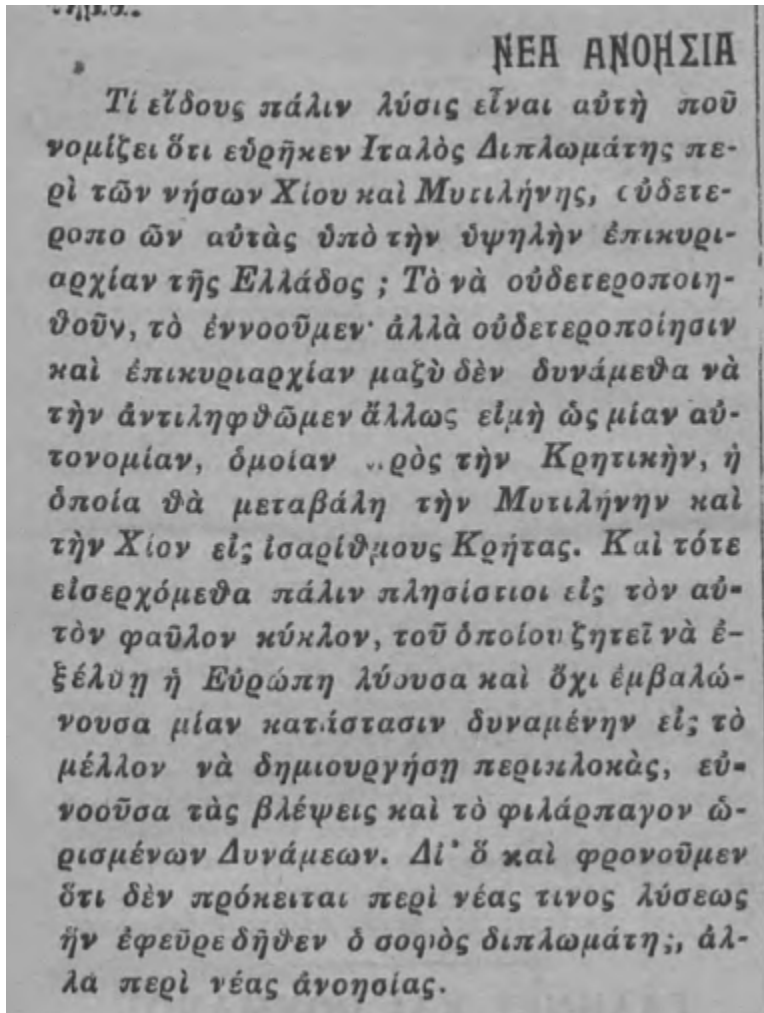
Ἡ δράσις τοῦ ἐνωματάρχου τῆς καταδιώξεως, καθ' οὗ ἠθέλησαν μάλιστα νὰ ἐπιτεθῶσι οἱ ἐπιχειρηζόντες νὰ θράσῃον τὰ χρηματοκινώματα τῶν οἶων Ἀλεξάνδρου καὶ Πατάκα, διότι ἀντεστάχῃ, προκαλεῖ τὸν γενικὸν θαυμασμὸν.

ΑΙΤΗΣΙΣ ΓΕΝ. ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ

Ἡ Γεν. Διοίκησις ἐγκαίρως ἀνήγγειλεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν τὴν ἔλληψιν ἀλευρῶν ἐνταῦθα καὶ ἐζήτησε τὴν ἀποστολὴν τοσούτων καθὼς καὶ οἱ τοῦ πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἀγορᾶς.

Το 1914 δεν χωρά αμφιβολία ότι είναι ένα κρίσιμος χρόνος στις διαπραγματεύσεις επίσης και για το αν η Λέσβος τελικά θα μείνει ή όχι στην Ελλάδα.

Στην εφημερίδα «ΛΕΣΒΟΣ» της 16/3 Ιανουαρίου 1914 διαβάζουμε ένα όμορφο σχετικό κείμενο:

**_*_

Στις 14 Ιουνίου του ίδιου έτους σε αμερικάνικη εφημερίδα διαβάζουμε

GREECE TAKES OVER TWO TURKISH ISLANDS

Chios and Mitylene Formally
Annexed—Protest From
Ottomans Expected.

ATHENS, June 13.—The Government to-day formally announced the annexation of the Turkish Islands of Chios and Mitylene. This action will undoubtedly exasperate the Turks, who have made a big fight for the retention of these islands on the ground that they were necessary for the defence of the adjacent Ottoman territory.

It is feared in diplomatic circles that this action by Greece at a time when the feeling between Turkey and Greece is extremely bitter will bring about a grave crisis. The Powers in discussing the possession of the Aegean Islands which had been occupied by Greece during the war finally reached a conclusion awarding nine of the eleven islands to Greece. The only ones returned to Turkey were Tenedos and Imbros. Chios and Mitylene were ceded to Greece with seven others.

The Ottoman Government was greatly chagrined over this decision and on January 22 of the present year notified the representatives of the Powers at Constantinople that Turkey refused to "accept the unjust decision of the Powers" in regard to the Aegean Islands and that she would do her utmost to retain Chios and Mitylene.

On April 11 Greece announced that she intended to retain possession of the islands unless she received important concessions in Asia Minor, which Turkey refused to grant.

(η Ελληνική κυβέρνηση σήμερα ανακοίνωσε την προσάρτηση των τουρκικών νησιών της Χίου και της Μυτιλήνης. Αυτή η απόφαση σίγουρα θα εξοργίσει τους τούρκους που θεωρούν ότι αυτά τα δύο νησιά είναι απαραίτητα για την άμυνα των γειτονικών τους παραλίων. Υπάρχουν φόβοι ότι μέσα σε μια περίοδο που οι σχέσεις Ελλάδας και Τουρκίας δεν είναι και οι καλύτερες, η πράξη αυτή θα φέρει πολύ μεγάλα προβλήματα. Οι μεγάλες δυνάμεις που τόσο καιρό διαπραγματεύονται το θέμα των νησιών του Αιγαίου που έχουν καταληφθεί από την Ελλάδα, κατέληξαν στο σημείο να δώσουν εννέα από τα ένδεκα νησιά στην Ελλάδα. Τα μόνα που θα δοθούν στην Τουρκία είναι η Ίμβρος και η Τένεδος και τα υπόλοιπα ανάμεσα στα οποία και η Χίος και η Μυτιλήνη θα παραχωρηθούν στην Ελλάδα. Η Οθωμανική κυβέρνηση ήταν πολύ στεναχωρημένη με μια τέτοια απόφαση και στις 22 Ιανουαρίου είχε επισημάνει στους εκπροσώπους των δυνάμεων στην Κωνσταντινούπολη ότι η Τουρκία αρνείται να δεχθεί μια τέτοια άδικη απόφαση των δυνάμεων σχετικά με τα νησιά του Αιγαίου και θα κάνει ότι είναι δυνατόν να διατηρήσει στην κατοχή της την Χίο και την Μυτιλήνη. Στις 11 Απριλίου η Ελλάδα είχε ανακοινώσει ότι προτίθεται να κρατήσει στην κατοχή της τα νησιά εκτός εάν ελάμβανε σημαντικές παραχωρήσεις στην Μικρά Ασία, κάτι που η Τουρκία αρνήθηκε να χορηγήσει.)

Όπως συμπεραίνουμε διαβάζοντας τις παρακάτω επιστολές, ή από τμήματα επιστολών της εποχής 1914 παρ' ολίγο η τότε κυβέρνηση του Βενιζέλου να επέστρεφε το νησί στους τούρκους για διάφορους λόγους και με διάφορες προφάσεις πάντα με ανταλλάγματα.

Οι επιστολές αυτές υπάρχουν στα αρχεία των βασιλικών αρχείων της μεγάλης Βρετανίας και σε αρχεία επιστολών εκείνων που τις έγραψαν (*British documents on the origins of the war*). Κάνοντας μια γρήγορη περίληψη των σεναρίων που είχαν πέσει στα τραπέζια των συζητήσεων μεταξύ της τότε Ελληνικής κυβέρνησης, της οθωμανικής, της Αγγλικής, της γερμανικής, της Ιταλικής, της Ρουμανικής, κ.ά. μπορούμε να πούμε ότι η Λέσβος βασικά, κι όχι τόσο η Χίος, την γλίτωσε από το να επιστρέψει στην Τουρκία λόγω της έναρξης του Α' παγκοσμίου πολέμου, οπότε και οι μεγάλες δυνάμεις είχαν να ασχοληθούν με πιο σημαντικά για εκείνους θέματα. Ενώ δηλαδή ο κόσμος στο νησί πανηγύριζε κι έκανε όνειρα μέσα στην Ελλάδα...οι πολιτικοί παζάρευαν..., ως συνήθως, για το «καλό» του χωρίς να το ξέρουν οι ίδιοι, ο κόσμος δηλαδή. Ενώ δινόντουσαν δεξιώσεις με τον Κουντουριώτη στο πάρκο κάποιοι συζητούσαν αν και πώς θα πήγαινε πάλι η Λέσβος στους τούρκους!

Έπαιξαν σενάρια όπως να επιστραφούν η Λέσβος και η Χίος και να δοθούν άλλα νησιά (κάποια από τα Δωδεκάνησα, η Τένεδος ή η Ίμβρος, κλπ) ισόποσης οικονομικής δραστηριότητας και πληθυσμού στην Ελλάδα, ή να επιστραφεί βασικά η Λέσβος και να μείνουν στην Ελλάδα τα εδάφη που κατέκτησε σε ευρωπαϊκό έδαφος (αναφέρεται ότι ο Βενιζέλος διευκρίνισε ότι θα ήταν πρόθυμος και πίστευε ότι θα μπορούσε να καταφέρει τελικά έναντι του βασιλέως και της κοινής γνώμης να επιβάλει την αναγνώριση της οθωμανικής επικυριαρχίας στην Χίο και στην Μυτιλήνη, αλλά θα έπρεπε κι ως αντάλλαγμα να του δοθεί ότι η Ελλάδα και η Τουρκία θα υπέγραφαν ένα είδος αμυντικής συνθήκης συμμαχίας για κάποια χρόνια όπως 5, 10 ή και 15 ως προς την εγγύηση των ευρωπαϊκών τους κτήσεων), ή (πάλι κατά τον Βενιζέλο η Ελλάδα θα

μπορούσε να αναγνωρίσει κάποια τυπική επικυριαρχία (Suzeränität) αλλά όχι την κυριαρχία (Souveränität) των τούρκων στη Χίο και στη Μυτιλήνη), ή (ότι η ελληνική κυριαρχία στα νησιά δεν θα έπρεπε να αμφισβητηθεί, αλλά από την άλλη ότι στα νησιά θα μπορούσαν να συνυπάρξουν κι Οθωμανοί επίτροποι κι όχι πρόξενοι, -πολύ μεγάλη διαφορά πολιτικού όρου-), και άλλα πολλά...και ενδιαφέροντα... Βέβαια στις διαπραγματεύσεις τελικά βγήκε έξω από το κάδρο η Χίος μετά από πιέσεις των πλούσιων Χιώτηδων της διασποράς και λόγω της γνωστής τραγικής καταστροφής του νησιού από τους τούρκους το 1822.

Παρακάτω λοιπόν βλέπουμε κάποια αυθεντικά κείμενα της εποχής εκείνης. Ο καθένας μπορεί να βγάλει συμπεράσματα και να σκεφτεί όπως θέλει. Εγώ πάντως μένω με έναν τρόπο σκεπτόμενος το που μπορεί να βρεθώ ανά πάσα στιγμή (για το καλό μου (;), για το γενικό καλό(;) ποιός ξέρει) χωρίς όμως να το έχω επιλέξει... ή κι ακόμα χειρότερα ενώ περιμένω κάτι να βγαίνει το ανάποδο!!!

Μέσα από τις γραμμές του βιβλίου απλά, συνειρμικά, αναφέρω τρία θέματα που ανάμεσα στα πολλά που έχω διαβάσει μου έχουν μείνει σημειολογικά ..., τα οποία ίσως φαίνονται άσχετα μεν μεταξύ τους, αλλά στην ουσία είναι απόλυτα σχετικά με το «πολιτικό μπαλάκι ή τα πολιτικά ζάρια» για τα οποία και μιλάμε...

Στεργιάδης (ύπατος αρμοστής , Σμύρνη 1922) (σε ελεύθερη απόδοση η γνωστή φράση του)...
«Καλύτερα να αφήσουμε να σφαγούν από τον Κεμάλ χιλιάδες Έλληνες στην περιοχή παρά να ειδοποιηθούν έγκαιρα και να εγκαταλείψουν τις πόλεις, διότι αν πάνε στην Ελλάδα θα ανατρέψουν τα πάντα...!!!»,

ή

τον νόμο 2870 του Ιουλίου του 1922 όπου με απόφαση της Ελληνικής κυβέρνησης μπλοκαριζόντουσαν απέναντι όλοι οι Έλληνες μεν, Οθωμανοί υπήκοοι δε, και τους άφηναν ουσιαστικά στα χέρια των Τσετών να σφαγιαστούν!

ή

την επιστολή του πρίγκηπα Ανδρέα (διοικητή Β σώματος στρατού) προς τον Ιωάννη Μεταξά που ανάμεσα στα άλλα αναφέρει «... Θα άξιζε πράγματι τον κόπον να παραδώσωμεν την Σμύρνη εις τον Κεμάλ διά να τους πετσοκόψη όλους αυτούς τους αχρείους οι οποίοι φέρονται ούτω κατόπιν του φοβερού αίματος που εχύσαμεν...» (Σμύρνη 19 Δεκεμβρίου 1921)

**_*_

Sir F. Elliot to Sir Edward Grey.⁽¹⁾

F.O. 15683/13439/14/19.

(No. 86.) Confidential.

Athens, D. April 3, 1914.

Sir,

R. April 9, 1914.

With reference to Sir Louis Mallet's telegrams Nos. 210 of the 1st⁽²⁾ and 212 of the 2nd instant,⁽³⁾ and to my telegram No. 69 of yesterday's date,⁽⁴⁾ I have the honour to report that Monsieur Streit informed me this morning that the Roumanian Minister had just been telling him that General Coanda had no mission whatever. When I saw His Excellency yesterday he had heard no more of the questions of a direct understanding with Turkey on the question of the islands, since the reply returned by the Greek Government to the overtures made by the Turkish through the

Roumanian Government as reported in my telegram No. 64 of the 26th March.⁽⁵⁾ He had, however, afterwards seen Ghalib Bey the Turkish Minister, and although the latter professed to have no instructions, Monsieur Streit derived from the conversation the impression that there was a glimmering of hope that an understanding might be arrived at on the basis outlined by the Greek Government. A suggestion made by Monsieur Venizelos that the Turkish representatives in the islands might be entitled "Commissioners" instead of "Consuls" seemed to be favourably received. It would cause an outcry in Greece, but it was worth while to face that, if a concession on what was a mere point of form helped to bring about an arrangement.

I can see no disposition here to retrocede Chios and Mitylene to Turkey on any conditions whatever, and I am continually assured that the question has not been raised. The loss of Mitylene would be a serious one from the financial point of view, but it is my opinion that the exchange of that island for the Dodecanese and perhaps Imbros would be an advantage overbalancing the loss, if it led to the re-establishment of friendly relations with Turkey. The cession of Chios I regard as impossible, owing to the memories of the massacre of 1822, and to the large number of rich and influential families—to mention only the great house of Ralli—who come from that island. But if such exchange should be desired, it is imperatively necessary to hasten the restoration of the Dodecanese by Italy to Turkey, for at the present moment Turkey has nothing to bargain with but a more or less problematical reversion.

I have, &c.

F. ELLIOT.

⁽¹⁾ [This despatch is endorsed as having been sent to the King and to the Cabinet.]

(Αθήνα 3 Απριλίου 1914

Αναφορικά με τα σχετικά τηλεγραφική επικοινωνία που έγινε με τον Sir Louis Mallet's, έχω την τιμή να αναφέρω ότι ο κος Streit με πληροφόρησε σήμερα το πρωί ότι ο Ρουμάνος υπουργός τον ενημέρωσε ότι ο στρατηγός Coanda δεν έχει κάποια αποστολή. Όταν συνάντησα την εξοχότητά του χθες δεν είχε ουσιαστικά τίποτα νεότερο σχετικά με την επικοινωνία με την τουρκία πάνω στο ερώτημα για τα νησιά, επειδή η απάντηση επέστρεψε από την Ελληνική κυβέρνηση, στις προτάσεις που έκανε η τουρκία, μέσω της Ρουμανικής κυβέρνησης, όπως ανέφερα σε σχετικό μου τηλεγράφημα (*). Παρ' όλα αυτά στην συνέχεια είδε τον τούρκο υπουργό Ghalib Bey, και μολονότι προφασίστηκε ότι δεν είχε κάποια οδηγία, ο κύριος Streit

εξέλαβε σαν υπόνοια από την συζήτηση ότι υπήρχε μια σπίθα ελπίδας για κάποιον συμβιβασμό με βάση αυτά που πρότεινε η Ελληνική κυβέρνηση. Μια σκέψη πρότασης έγινε από τον κύριο Βενιζέλο ώστε οι τούρκοι αντιπρόσωποι στα νησιά να έχουν τον τίτλο «επίτροποι» κι όχι «πρόξενοι» και φαίνεται ότι έχει καλή αποδοχή. Αυτό μεν θα προκαλούσε μια έξαρση ανησυχίας στην Ελλάδα, αλλά θα άξιζε να αντιμετωπισθεί αν αυτή η παραχώρηση θα βοηθούσε να φέρει κάποια συμφωνία μεταξύ των δύο κρατών.

Δεν βλέπω κάποια διάθεση υπαναχώρησης και επιστροφής της Χίου και της Μιτυλήνης στην τουρκία σε καμιά περίπτωση και θεωρώ ότι δεν έχει τεθεί και το σχετικό ερώτημα. Το χάσιμο της Μιτυλήνης θα είναι ένα σημαντικό θέμα από οικονομικής πλευράς, αλλά κατά την άποψή μου, η ανταλλαγή με κάποιο νησί από τα Δωδεκάνησα και ίσως και την Ίμβρο θα ήταν ένα αβαντάζ που θα υπερκάλυπτε την απώλεια, εάν αυτό οδηγούσε στην εξομάλυνση των φιλικών σχέσεων με την τουρκία. Την υπόθεση για την Χίο την θεωρώ αδύνατη, έχοντας τις μνήμες των σφαγών του 1822, και επίσης εξ αιτίας πολλών πλουσίων και ισχυρών οικογενειών –να αναφέρω εδώ μόνο την οικογένεια Ράλλη- που προέρχονται από το νησί αυτό. Αλλά αν πρόκειται να γίνει κάποια τέτοια ανταλλαγή είναι άκρως απαραίτητο να επισπευσθεί η παράδοση από την Ιταλία των Δωδεκανήσων στην τουρκία, διότι πρακτικά τώρα η τουρκία δεν έχει κάτι να συζητήσει για σχετική συναλλαγή.

() Στο τηλεγράφημα αυτό αναφερόταν ότι η τουρκική κυβέρνηση πλησίασε την Ελληνική κυβέρνηση, μέσω Ρουμανίας, με πρόταση να συζητήσουν το θέμα των νησιών «σε τελείως νέα βάση». Η Ελληνική κυβέρνηση ήταν έτοιμη να μπει σε σχετικές διαπραγματεύσεις με την προϋπόθεση «οι αποφάσεις των μεγάλων δυνάμεων να είναι το σημείο αναφοράς»)*

**_*_

Sir Edward Grey to Sir L. Mallet.(¹)

F.O. 16831/10259/14/44.

(No. 234.) Confidential.

Sir,

Foreign Office, April 23, 1914.

The Turkish Ambassador called on Sir A. Nicolson on April 14th, and said that his Government had been informed that the Powers were about to address a note to the Greek Government concerning the Islands of the Ægean—in fact, the Turkish Government were cognizant of the text of the note. Tewfik Pasha stated that there was one passage in it which they would wish to see modified, and he gave Sir A. Nicolson the paper copy of which is enclosed herein, giving the original text in the proposed note—and the amendment desired by the Ottoman Government.

Sir A. Nicolson told Tewfik Pasha that a reply to the Greek note communicated to the Powers on February 21st(²) was being discussed between them—but that the final form had not yet been agreed upon. He expressed surprise at the statement that the Ottoman Government were in possession of a text still under discussion and examination. The Greek note to which a reply was being considered dealt very largely with Albania and kindred questions, and the Greek Gov[ernmen]t were anxious to obtain a reply to this note. There was no intention of making any communication to the Porte.

Tewfik Pasha then said that he wished to tell Sir A. Nicolson very confidentially that M. Venizelos had sounded the Porte as to effecting an exchange of Scio and Mitylene for some islands in the Dodecanese. He hoped therefore that the reply of the Powers would not be of a nature to hamper any negotiations between Athens and Constantinople. Sir A. Nicolson observed that he did not see how the reply could affect such negotiations. H[is] M[ajesty's] Government had on more than one occasion said that they would raise no objection to a direct arrangement resp[ectin]g the islands.(³)

Tewfik Pasha remarked that he had at various times reported in that sense to his Government.

[I am, &c.
E. GREY.]

(Ο τούρκος πρέσβης επικοινωνήσε με τον Sir A. Nicolson στις 14 Απριλίου και του ανέφερε ότι η κυβέρνησή του έχει πληροφορηθεί ότι οι μεγάλες δυνάμεις προτίθενται να στείλουν ένα υπόμνημα στην Ελληνική κυβέρνηση σχετικά με τα νησιά του Αιγαίου – για το περιεχόμενο του οποίου η τουρκική κυβέρνηση είναι ενήμερη. Ο Tewfik Pasha είπε ότι υπάρχει ένα εδάφιο σε αυτό το υπόμνημα που πρέπει να διαφοροποιηθεί, κι έδωσε στον Sir Nicolson αντίγραφο του που σας επισυνάπτω όπου υπάρχει το αρχικό κείμενο και την επιθυμητή διαφοροποίηση που ζητά η Οθωμανική κυβέρνηση.

Ο Sir Nicolson απάντησε στον Tewfik Pasha ότι μια απάντηση στο υπόμνημα, προς τις μεγάλες δυνάμεις από την Ελληνική πλευρά, που δόθηκε στις 21 Φεβρουαρίου συζητήθηκε μεταξύ τους αλλά δεν υπάρχει κάποια σχετική κατάληξη. Έμεινε δε έκπληκτος που του είπε ότι η Οθωμανική κυβέρνηση είχε ήδη το υπό συζήτηση υπόμνημα στην κατοχή της. Το Ελληνικό υπόμνημα στο οποίο η Ελληνική κυβέρνηση ήταν σε αγωνία να λάβει μια απάντηση, εξετάστηκε διεξοδικά με την Αλβανία για παρόμοιες συμφωνίες. Σε κάθε περίπτωση δεν θα γινόταν κάποια επικοινωνία με την Πόρτα.

Στην συνέχεια ο Tewfik Pasha είπε ότι θα ήθελε να ενημερώσει τον Sir A. Nicolson, τελείως εμπιστευτικά, ότι ο Βενιζέλος είχε «ακουστεί» στην Πόρτα ως προς το ότι συζητούσε μια ανταλλαγή Χίου και Μιτυλήνης για κάποια νησιά από τα Δωδεκάνησα. Ήλπιζε λοιπόν ότι μια απάντηση από τις μεγάλες δυνάμεις δεν θα έμπαινε εμπόδιο σε κάποιες διαπραγματεύσεις μεταξύ Αθήνας και Κωνσταντινούπολης. Ο Sir Nicolson παρατήρησε ότι δεν έβλεπε το γιατί μια απάντηση θα μπορούσε να επιδράσει σε τέτοιου είδους συζητήσεις. Η κυβέρνηση της αυτού Μεγαλειότητας έχει διαμηνύσει πολλές φορές ότι δεν θα σταθεί εμπόδιο σε απ' ευθείας διαπραγματεύσεις για τα νησιά μεταξύ των δύο κρατών.

Ο Tewfik Pasha επισήμανε ότι το έχει πει αυτό πολλές φορές στην κυβέρνησή του)

**_*_

Sir F. Elliot to Sir Edward Grey.⁽¹⁾

F.O. 24936/13439/14/19. *At Sea, D. May 28, 1914.*
Sir, *R. June 4, 1914.*

On my taking leave of M. Venizelos yesterday His Excellency begged me to lay before you the difficulty of his situation *vis-a-vis* of Turkey. It was becoming daily more apparent that the Young Turks, elated by the easy recapture of Adrianople without a word from Europe in support of the previous decisions of the Powers, were dreaming of similar success in the islands, and of pushing their conquests to any extent—as far as Crete perhaps. It was certain that they were only waiting to be in

...

where again foreign trade interests were very important.

I said I was more than ever convinced that the right course would be to exchange Mitylene for the Dodecanese, and I asked if the Turks had lately made any overtures in that direction. M. Venizelos said they had not, and that he had all along taken his stand on the impossibility of Greece giving up a position secured to her by a decision of the Powers. (M. Streit reasserted that attitude in a speech in the Chamber a few days ago.) Nevertheless he would be prepared to entertain a suggestion that he should take the Twelve Islands and give up Mitylene, for the sake of being on good terms with Turkey. The surrender of Chios was out of the question, owing to the memories of the massacre and enslavement of the population during the war of independence. Mitylene was rich and the islands poor, but he would be ready to waive that consideration. The population was of about the same number—240,000. Some kind of autonomy would have to be given to Mitylene, with a Christian Governor, and a guarantee that the existing relative proportions between the Christian and Mussulman populations should not be changed by an influx of Mussulman refugees or other settlers. But the difficulty was this. No word must be said to Italy of any question of the cession of the Dodecanese by Turkey to Greece, for Italy would certainly object. I said that according to appearances Italy was now really anxious to return the islands to Turkey, provided she got concessions. M. Venizelos said that Turkey preferred that Italy should keep the islands for the present, in order that Greece should not be able to take them if war should break out, and she would therefore be in no hurry to give the concessions. There was a kind of vicious circle.

(Τηλεγράφημα F.O. 24936 28 Μαΐου 1914

Sir F. Elliot to Sir Edward Grey

Σε επικοινωνία με τον κ. Βενιζέλο χθες η εξοχότης του με παρακάλεσε να σας παρουσιάσω την δυσκολία της κατάστασης σχετικά με την τουρκία. Καθημερινά γίνεται και περισσότερο εμφανές ότι οι νεότουρκοι περιχαρείς από την εύκολη ανακατάληψη της Αδρανούπολης χωρίς καμιά παρέμβαση από την Ευρώπη προς υποστήριξη των προηγουμένων αποφάσεων των μεγάλων δυνάμεων, ονειρεύονται παρόμοιες επιτυχίες και στα νησιά και να προωθήσουν τις κατακτήσεις τους όπου μπορούνε ακόμα πιθανώς και στην Κρήτη...

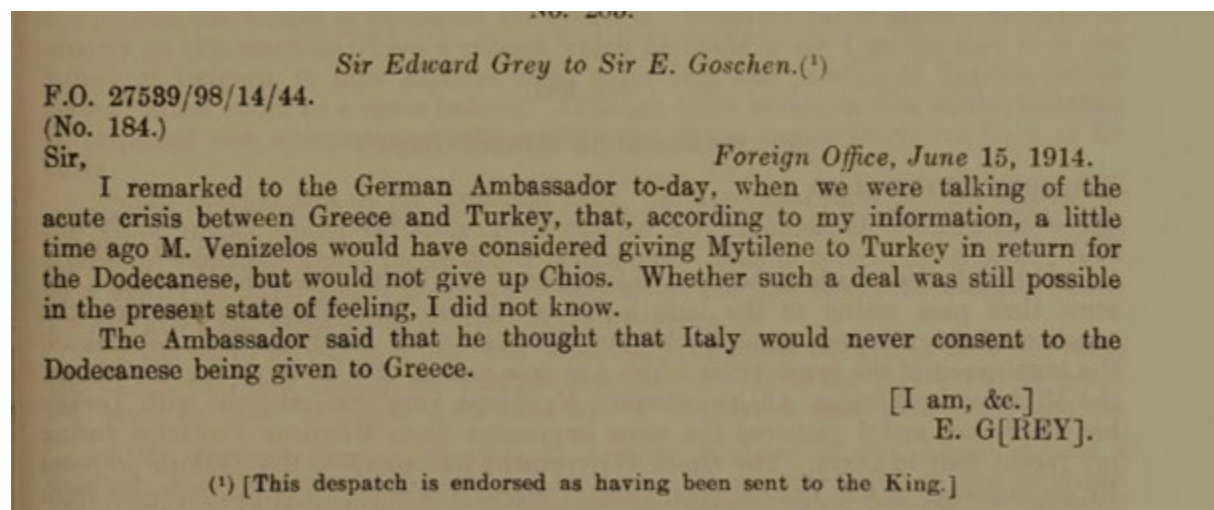
...

Ξαναλέω εμφαντικά ότι περισσότερο από κάθε άλλη φορά, ο σωστός δρόμος είναι η ανταλλαγή της Μιτυλήνης για τα Δωδεκάνησα και ξαναρώτησα αν οι τούρκοι έχουν κάνει κάποια σχετική προσέγγιση τελευταία. Ο κος Βενιζέλος απάντησε ότι δεν είχαν κάνει, κι ότι πάντοτε ήταν σταθερός στην άποψη ότι η Ελλάδα δεν θα αποτραβιόταν από καμιά θέση η οποία είχε διασφαλιστεί από αποφάσεις των μεγάλων δυνάμεων. (ο κος Streit επαναβεβαίωσε αυτήν την θέση σε σχετική του ομιλία πριν λίγες μέρες.) Σε κάθε περίπτωση όμως θα μπορούσε να δει το θέμα του να πάρει τα Δωδεκάνησα και να επιστρέψει την Μιτυλήνη, αν αυτό ήταν για το καλό των σχέσεων με την τουρκία. Η παράδοση της Χίου δεν μπορούσε να εξετασθεί εξ αιτίας της μνήμης της σφαγής και του πλήθους των σκλάβων που υπήρξαν κατά την επανάσταση της χώρας για την ανεξαρτησία της. Η Μιτυλήνη ήταν πλούσια και τα νησιά πτωχά αλλά θα μπορούσε να εξετάσει να μην σκεφτεί αυτό το θέμα. Ο

πληθυσμός πάνω κάτω ήταν ο ίδιος κάπου 240000. Κάποιου είδους ανεξαρτησία θα έπρεπε να προβλεφθεί για την Μιτυλήνη , με έναν χριστιανό κυβερνήτη και να υπάρξει κάποια βεβαίωση ότι ο παρόν συσχετισμός πληθυσμού χριστιανών και οθωμανών κατοίκων δεν θα αλλοιωνόταν με τον εποικισμό μουσουλμάνων προσφύγων και άλλων. Η μεγάλη όμως δυσκολία ήταν η παρακάτω... Δεν θα έπρεπε με κανέναν τρόπο να μάθει η Ιταλία για την πιθανότητα εκχώρησης των Δωδεκανήσων από την τουρκία στην Ελλάδα, διότι ήταν δεδομένη η αντίρρηση της. Θεωρώ ότι τώρα η Ιταλία είναι πρόθυμη να συζητήσει την εκχώρηση των νησιών στην τουρκία με την προϋπόθεση να πάρει κάτι κι αυτή. Ο κος Βενιζέλος είπε ότι η τουρκία θα προτιμούσε να κρατήσει προς το παρόν τα νησιά η Ιταλία, ώστε η Ελλάδα να μην μπορεί να τα πάρει αν ξεσπούσε κάποιος πόλεμος κι έτσι δεν βιαζόταν να δώσει πιθανές εκχωρήσεις. Πρακτικά ήταν ένας φαύλος κύκλος.)

**_*_

Παρακάτω μπορούμε να δούμε και κάποιες ακόμα σχετικές επιστολές-τηλεγραφήματα της εποχής εκείνης,

(Επεσήμανα στον γερμανό πρέσβη σήμερα, καθώς συνομιλούσαμε για την οξεία κρίση μεταξύ Ελλάδας και τουρκίας, ότι σύμφωνα με τις πληροφορίες μου πριν λίγο καιρό ο κ. Βενιζέλος θα σκεφτόταν το ενδεχόμενο να δώσει την Μυτιλήνη στην τουρκία προκειμένου να επιστραφούν τα Δωδεκάνησα, αλλά δεν συζητά το θέμα της επιστροφής της Χίου. Εάν κάτι τέτοιο στέκει ακόμα με τα τωρινά δεδομένα δεν το γνωρίζω.

Ο πρέσβης μου είπε όμως ότι η Ιταλία ποτέ δεν θα συναινούσε στο να δοθούν τα Δωδεκάνησα στην Ελλάδα.)

Mr. Erskine to Sir Edward Grey.

Athens, July 8, 1914.

F.O. 30940/13139/14/19.

D. 6 P.M.

Tel. (No. 116.) Very Confidential.

R. 7-30 P.M.

Constantinople telegrams No. 396⁽¹⁾ of June 30 and No. 407 of July 5.⁽²⁾

Dillon had a long conversation with M. Venizelos yesterday.

He first submitted proposal that present administration of islands, including Samos, should remain unchanged, but that Governor-General should be appointed by King of Greece and Sultan conjointly. This appearing inadequate to M. Venizelos as a basis of negotiations Dillon then suggested that his Excellency might propose that one of King of Greece's sons should be conjointly proclaimed Viceroy. His Excellency enquired whether he could go further and propose that this appointment should be made not by Imperial Iradé and Royal Decree but by terms of treaty itself. Dillon replied that he thought Turkish Government would insist on some symbol of suzerainty for form's sake, such as Imperial Iradé, but that his Excellency might embody suggestion in counter proposal. M. Venizelos also stated that if he and Turkish Minister of the Interior were to meet he would wish latter to be provided with full powers. This Dillon accepted on behalf of Minister of the Interior, provided that basis of negotiations were first explicitly accepted by both.

M. Venizelos will discuss matter with the King and Minister for Foreign Affairs, and Dillon proposes to start for Constantinople to-morrow with reply.

(Repeated to Constantinople.)

(Ο Dillon είχε μια μακρά συζήτηση με τον Βενιζέλο χθές.

Αρχικά έθεσε την πρόταση ότι η παρούσα κατάσταση στα νησιά, περιλαμβανομένης και της Σάμου, θα πρέπει να μείνει ως έχει, αλλά ότι ο γενικός διοικητής θα πρέπει να τοποθετείται σε συμφωνία μεταξύ του Έλληνα βασιλιά και του σουλτάνου. Επειδή αυτή η πρόταση θεωρήθηκε ανεπαρκής από τον Βενιζέλο, ο Dillon πρότεινε ότι ίσως θα έπρεπε η εξοχότης του να προτείνει στον βασιλιά να ανακηρυχθεί από κοινού ένας από τους γιούς του ως αντιβασιλιάς. Η εξοχότης του ρώτησε αν ίσως αυτό θα μπορούσε να γίνει μέσα από συμφωνία κι όχι απλά βασιλικά διατάγματα και φερμάνια και με απλή βασιλική βούληση. Ο Dillon απάντησε ότι πιστεύει ότι ο σουλτάνος θα ήθελε μάλλον ένα επίσημο βασιλικό διάταγμα φερμάνι κι όχι να γίνει μέσω συμφωνίας αλλά φυσικά θα μπορούσε να υπάρχει αντιπρόταση στην συνέχεια. Ο κ. Βενιζέλος επίσης έθεσε την επιθυμία εάν πρόκειται να συναντηθούν με τον υπουργό εσωτερικών της τουρκίας να έχει εκείνος πλήρη δικαιοδοσία στις διαπραγματεύσεις. Ο Dillon έκανε αποδεκτή την πρόταση αυτή υπό την προϋπόθεση πριν από την συνάντηση να υπάρχει με σαφήνεια συμφωνία στην βάση των όσων θα συζητηθούν.

Ο κ. Βενιζέλος θα συζητήσει τα θέματα με τον βασιλιά και τον υπουργό εξωτερικών, και ο Dillon θα συζητήσει για απαντήσεις με την Κωνσταντινούπολη.)

Mr. Erskine to Sir Edward Grey.

Athens, July 8, 1914.

F.O. 80942/13439/14/19.

D. 7·30 P.M.

Tel. (No. 118.) Very Confidential.

R. 9·30 P.M.

My telegram No. 116 of to-day.⁽¹⁾

Minister for Foreign Affairs spoke to me this morning on the subject. He said that Greek Government were favourably disposed to Dillon's last proposal, modified as suggested by M. Venizelos, although possibly they might try and get better terms. They attach great importance to proposed treaty as the only means of securing Greek interests in Turkey. Further discussion will take place with the King to-night.

It is important that basis of negotiations and meeting of M. Venizelos and Turkish Minister of the Interior should be arranged as soon as possible. Meetings of Chamber were prudently suspended during crisis, but public is getting restless at continued suspension.

Minister for Foreign Affairs thinks that knowledge that M. Venizelos had gone abroad to meet Minister of the Interior would calm public opinion and enable Government to prolong adjournment during negotiations.

(Repeated to Constantinople.)

⁽¹⁾ [v. immediately preceding document.]

(Ο υπουργός εξωτερικών μου μίλησε σήμερα το πρωί πάνω στο θέμα. Ανέφερε ότι η Ελληνική κυβέρνηση διατίθετο ευμενώς για την τελευταία πρόταση του Dillon, με τις διαφοροποιήσεις που έκανε ο κ. Βενιζέλος, αν και πιθανότατα θα προσπαθήσει να πετύχει ευμενέστερους γι' αυτή όρους. Δίνουν μεγάλη σημασία στην προτεινόμενη συμφωνία καθόσον την θεωρούν σαν το μόνο τρόπο για να ασφαλιστούν κάποια δικαιώματα στην τουρκία. Σήμερα το βράδυ θα υπάρξουν νεότερες συζητήσεις με τον βασιλιά.

Είναι σημαντικό ότι η βάση των συνομιλιών και η συνάντηση του κ. Βενιζέλου με τον τούρκο υπουργό των εσωτερικών γίνουν το συντομότερο δυνατό. Συναντήσεις είχαν συνετά ανασταλεί λόγω της κρίσης αλλά το κοινό ανησυχεί με την συνεχιζόμενη αυτήν αναστολή.

Ο υπουργός εξωτερικών θεωρεί ότι εάν γνωστοποιηθεί ότι ο κ. Βενιζέλος θα μεταβεί στο εξωτερικό να συναντήσει τον υπουργό των εσωτερικών θα καλμάρει την δημόσια ανησυχία και θα βοηθήσει την κυβέρνηση να επιμηκύνει τα θέματα μέσα από τις συζητήσεις.)

Sir L. Mallet to Sir Edward Grey.⁽¹⁾

F.O. 31794/13439/14/19.

Tel. (No. 429.) Very Confidential.

Constantinople, July 13, 1914.

My telegram No. 428 of 12th July.⁽²⁾

Dillon has just left Minister of the Interior. Cabinet have accepted Greek proposal for defensive treaty, including article providing for joint appointment of one of King's sons as Governor of the three islands of Samos, Chios, and Mitylene. Meeting is to be arranged at Brussels between M. Venizelos and Turkish plenipotentiary, who will be Grand Vizier.

⁽¹⁾ [This telegram was sent to Paris (as No. 195); to Berlin (as No. 177); to Rome (as No. 170); to Vienna (as No. 131); to St. Petersburg (as No. 316); "for confidential information." The text given above is taken from the *Confidential Print*, as the original decypher cannot be traced.]

(Ο Dillon μόλις έφυγε από τον υπουργό των εσωτερικών. Η κυβέρνηση δέχθηκε την Ελληνική πρόταση για μια συμφωνία αμυντική, όπου θα συμπεριλαμβάνονταν ένα άρθρο για την από κοινού ονομασία ως κυβερνήτη των νησιών Σάμου, Χίου και Μυτιλήνης ενός από τους γιούς το βασιλιά.

Η συνάντηση θα κανονιστεί να γίνει στις Βρυξέλλες μεταξύ του κ. Βενιζέλου και του τούρκου πληρεξούσιου που θα είναι ο μέγας Βεζίρης.)

Sir Edvard Grey to Sir R. Rodd.{'^)

F.O. 21566/20477/13/44.

(No. 128.)

Sir, Foreign Office, May 7, 1913.

...

The Ambassador assured me that we need be under no apprehension whatever as to Rhodes being retained permanently by Italy. She was not going to claim it.

He informed me that, as regards other Islands, by which I understood him to mean Mytilene and Chios in particular, Austria was quite willing that they should go to Greece, but the difficulty was in Berlin.

[I am, &c.]

E. G[REY].

Δηλαδή ουσιαστικά εδώ το πρόβλημα μπαίνει με το πώς αντιμετωπίζουν οι Γερμανοί -αρνητικά στην ουσία- το να δοθούν τα νησιά στην Ελλάδα.

Σε άλλο τηλεγράφημα (16 Ιουνίου 1914)

Sir Edward Grey to Sir E. Goschen.

F.O. 26912/13439/14/19.
Tel. (No. 156.) *Foreign Office, June 16, 1914, 3·30 P.M.*
Your telegram No. 71 of June 15.⁽¹⁾
I agree with view expressed in last sentence as to attitude of Great Powers, but it is also most important that Straits should not be closed against merchant ships, and I think we should consider whether in event of war breaking out Straits can be kept open for merchant ships on conditions that will not expose Constantinople to attack from Greece.
I had some reason lately to suppose that though Greece will not give up Chios, she might consider a deal with Turkey about Mytilene, but tension seems too acute for this suggestion to be of use at the moment, and there are difficulties involved in it.
You can inform M[inister for] F[oreign] A[ffairs] of my views.

Φαίνεται καθαρά ότι η Λέσβος/Μυτιλήνη...είναι απλά ένα μπαλάκι συνδιαλλαγής... «she might consider a deal with Turkey about Mytilene,...» δηλαδή θα μπορούσε να συζητήσει μια διαπραγμάτευση για την Μυτιλήνη...

Όσο για τους κατοίκους του νησιού...ποιος ενδιαφέρεται!

Φυσικά τα πολιτικά παζάρια... δούναι και λαβείν δεν σταματούσαν χρονικά η τοπικιστικά στην Λέσβο ή στα νησιά του Αιγαίου...

Από άλλο έντυπο παζαριών μαθαίνουμε ότι οι μεγάλες δυνάμεις έδιναν (στα χαρτιά αρχικά αλλά...και στην ουσία τελικά...) ότι ήθελαν, όπου δηλαδή τους έβγαζαν τα παζάρια τους...

Από το «Memorandum Concerning the Saint Jean de Maurienne Conference Versailles , December 28, 1918»

«... In order to understand clearly the purpose of this conference it should be remembered that the so-called London Agreement of April 26th, 1915, between Italy, France, Great Britain and Russia, promised to Italy an equitable share in the division of Turkey in Asia. Italy was to receive territory in the neighborhood of Adalia, where she had already acquired rights and interests under an Anglo-Italian treaty. At the same time the Russian claims to Constantinople had already been

under discussion between France and Great Britain and the conversations between the two governments had resulted in the Sykes-Picot agreement of May 9th, 1916 ...»

Ακόμα δηλαδή και την Πόλη/Κωνσταντινούπολη έδιναν στους Ρώσους σε αντάλλαγμα των θυσιών τους...!

Και τα τελευταία τηλεγραφήματα ουσιαστικά ακολουθούν το πολιτικό μοτίβο των διαπραγματεύσεων που εμφανίζονται στα αρχικά. Με μια λέξη... «παζάρια»

Σημειώνω:

Sir F Elliot, ήταν Άγγλος διπλωμάτης πληρεξούσιος υπουργός στον Έλληνα βασιλιά

Sir Edward Grey, ήταν πολιτικός με κεντρικό ρόλο στην Αγγλική διπλωματία

Sir L Mallet, ήταν Άγγλος διπλωμάτης, πρέσβης στην Οθωμανική αυτοκρατορία

Sir E Goschen, ήταν Άγγλος διπλωμάτης και πρέσβης

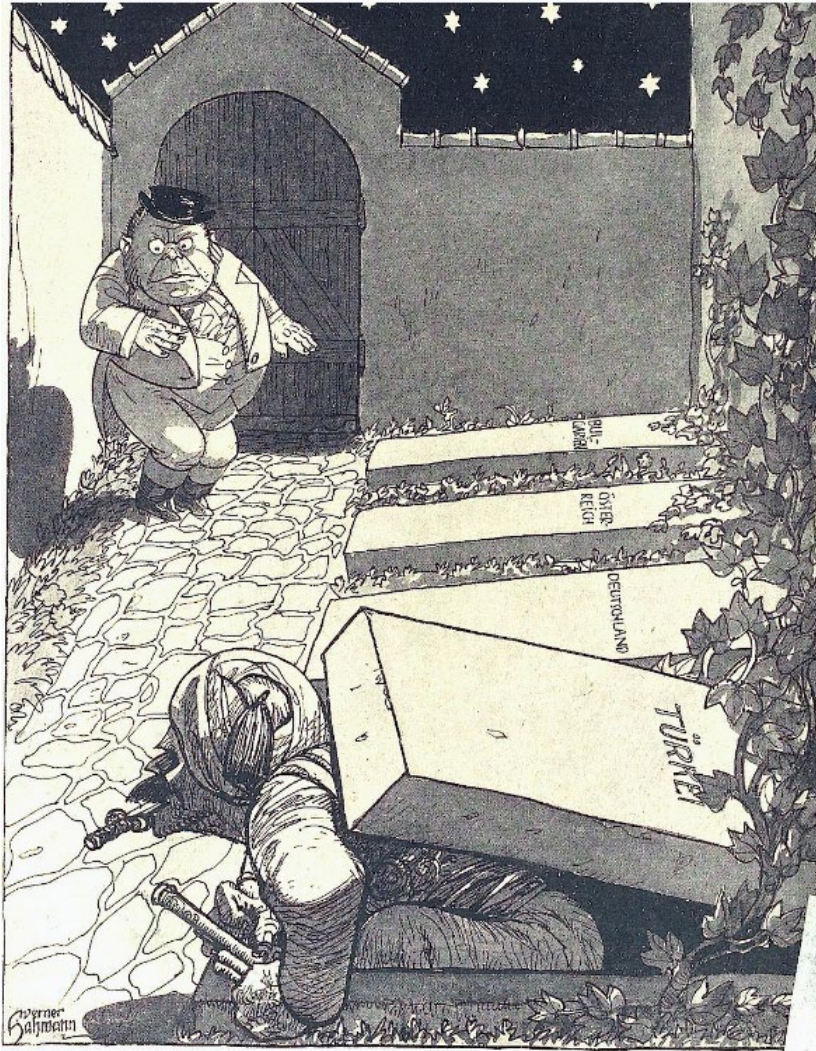
Mr Erskine, ήταν Άγγλος διπλωμάτης υπεύθυνος για επιχειρησιακά θέματα στην πρεσβεία στην Αθήνα

Dr. Dillon ήταν British journalist

Μιτυλήνη είναι η γραφή εκείνης της εποχής

Η γερμανική επιρροή την εποχή εκείνη, αλλά και διαχρονικά, οδηγούσε σε αποφάσεις εναντίον των Ελλήνων και υπέρ των Οθωμανών κι αργότερα τούρκων (κεμαλιστων).

Μια γελοιογραφία μεγάλου σατυρικού γερμανικού περιοδικού της εποχής δίνει μια μεγάλη βάση για σκέψεις για το πώς η Γερμανία έβλεπε την τουρκία... «Η τουρκία κι αν πεθάνει... ανασταίνεται!!!»... Άλλωστε είναι γνωστή η φράση του Χίτλερ (*ελέχθει φυσικά αργότερα*) ότι αυτός ήταν ο καλύτερος «μαθητής» του Κεμάλ!

Der, den man immer den „kranken Mann“ nannte, zeigt, daß er doch das zähste Leben hat. Er findet Kraft und Willen zum Widerstand.

Περιοδικό “Kladderadatsch” No41, 1919

Να λοιπόν που τελικά όπως αποδείχθηκε, ένα μεγάλο κακό..., ο μεγάλος πόλεμος, που ανάγκασε τις μεγάλες δυνάμεις να ασχοληθούν με γενικότερα πολύ σοβαρότερα ζητήματα βάζοντας στην άκρη τα επιμέρους θέματα της Ελλάδος και της τουρκίας, βοήθησε την παραμονή της Λέσβου στην Ελλάδα.

Οι υποθέσεις των νησιών του Αιγαίου εκείνη την εποχή και με την εκτίμηση ότι κάτι κακό (πόλεμος) πλησίαζε, απασχόλησε εκτός από ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και εφημερίδες και τις εφημερίδες και την κοινή γνώμη και στις ΗΠΑ (και αλλού). Με συχνές ανταποκρίσεις από την Ελλάδα προσπαθούσαν να ενημερώσουν τους αναγνώστες τους από την μια, αλλά και να πιέσουν την κυβέρνησή τους από την άλλη.

EVENING CAPITAL NEWS

EIGHT PAGES

BOISE, IDAHO, MONDAY, JUNE 15, 1914.

REPORT OF MASSACRE OF GREEKS BY TURKS

Athens, Greece, June 14.—Announcement in the official gazette that Greece had annexed the Islands of Chicas and Mytilene, claimed by Turkey as necessary to her occupancy of Asia Minor, was followed here today by a report that 700 Christians at Allaga had been massacred by the Turks. The feeling here is that Greece's relations with Turkey are very near the breaking point.

(Ιουνιος 14, 1914. Από επίσημες ανακοινώσεις πληροφορηθήκαμε ότι η Ελλάδα προσάρτησε τα νησιά Χίο και Μυτιλήνη, τα οποία οι τούρκοι υποστηρίζουν ότι τους είναι απαραίτητα στην κατοχή τους για την περιοχή της Μικράς Ασίας, και αυτή η ανακοίνωση είχε σαν επακόλουθο ότι 700 Χριστιανοί στην περιοχή Αλί Αγά (της Σμύρνης) σφαγιάστηκαν από τους τούρκους. Το αίσθημα εδώ είναι ότι οι σχέσεις Ελλάδας και τουρκίας είναι πολύ κοντά στο σημείο διαρραγής των.)

**_

**Author of "Haremlik" Discusses
Ægean Islands and Warships.**

To the Editor of The Tribune.

Sir: In your issue of the 23d the new Turkish Ambassador, Rustan Bey, is quoted as saying:

"If the American politicians desired to take their stand on the merits of the quarrel between Turkey and Greece I would explain that the bone of contention between the two countries is the islands of Mytilene and Chios and three minor islands guarding the entrance to the Dardanelles. Turkey in signing the London Conference left the question of the fate of these islands, which were occupied by Greece during the war, in the hands of the powers, provided that the solution arrived at did not affect her 'vital interests.' The powers decided that Mytilene and Chios should remain in the hands of Greece and that the three islands at the entrance to the Dardanelles should revert to Turkey. Turkey has not assented to this decision, claiming that Mytilene and Chios are as necessary to her security as the smaller islands. There is not the shadow of a doubt that if she remained in possession of these islands Greece would use them as a basis for every kind of enterprise against Turkey, at whose expense she cherishes openly imperialist designs. Turkey, which will live and take the place due to her among the nations of the world, cannot submit to this. She is ready to give the islands a very liberal autonomy, but they must revert to her. It is a question of life and death to her to get them back."

(Ιούνιος 30, 1914. Προς τον εκδότη. Κύριε, στην έκδοση της 23^{ης} ο νέος τούρκος πρέσβης φέρεται να είπτε ότι εάν οι αμερικάνοι πολιτικοί θέλουν να κατανοήσουν το θέμα της διαμάχης Ελλάδας και τουρκίας, θα έλεγα ότι το κεντρικό πρόβλημα είναι τα νησιά Χίος και Μυτιλήνη,

καθώς και τρία μικρότερα νησιά στην είσοδο των Δαρδανελίων. Η τουρκία υπογράφοντας στο συνέδριο του Λονδίνου άφησε την τύχη αυτών των νησιών, που έχουν καταληφθεί από την Ελλάδα, στα χέρια των δυνάμεων με την προϋπόθεση ότι η όποια λύση δεν θα είναι σε βάρος ουσιωδών συμφερόντων της. Οι δυνάμεις αποφάσισαν ότι τα νησιά Χίος και Μυτιλήνη θα πρέπει να παραμείνουν στην Ελλάδα κι ότι τα τρία νησάκια στην είσοδο των Δαρδανελίων θα πρέπει να επιστραφούν στην τουρκία. Η τουρκία δεν συμφώνησε με αυτή την απόφαση, ισχυριζόμενη ότι και η Μυτιλήνη και η Χίος είναι εξ' ίσου απαραίτητα νησιά για την ασφάλειά της, όπως και τα άλλα τρία μικρότερα. Δεν υπάρχει ίχνος αμφιβολίας ότι εφ' όσον τα δύο αυτά νησιά παραμείνουν στην Ελλάδα, η Ελλάδα θα τα χρησιμοποιήσει σαν βάσεις για οποιεσδήποτε επιχειρήσεις εναντίον της τουρκίας, τρέφοντας εναντίον της ιμπεριαλιστικά σχέδια. Η τουρκία που θα επιζήσει και θα έχει την θέση της ανάμεσα στα έθνη του κόσμου δεν μπορεί να υποταχθεί σε αυτό το πλάνο. Είναι έτοιμη μιν να δώσει στα νησιά μια φιλελεύθερη αυτονομία, αλλά αυτά πρέπει να επιστραφούν σ' αυτήν. Είναι ζήτημα ζωής και θανάτου για την τουρκία να πάρει πίσω τα νησιά.)

...

**_*_

The Sunday Star.

WASHINGTON, D. C., SUNDAY MORNING, SEPTEMBER 6, 1914 *

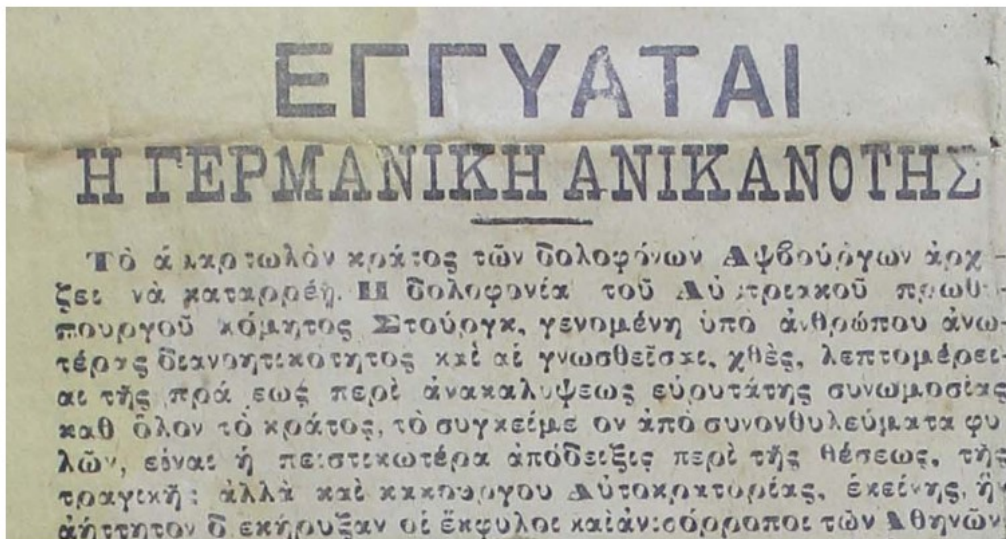
In anticipation of the possibility of Turkey going to war, British, French and Russian residents are beginning to send their families away. Already a number of English families in Smyrna have gone to Mytilene, on the Island of Lesbos, for greater safety.

In conclusion the Reuter correspondent says that the value of German gold which has reached Constantinople is placed at \$600,000.

(Σεπτ 6, 1914. Με την προοπτική ότι η τουρκία οδεύει προς πόλεμο, Βρετανοί, Γάλλοι και Ρώσοι κάτοικοι αρχίζουν να στέλνουν τις οικογένειές τους μακριά. Ήδη πολλές αγγλικές οικογένειες για μεγαλύτερη ασφάλεια βρίσκονται στην Μυτιλήνη στο νησί της Λέσβου.

Συμπερασματικά ανταπόκριση του Reuter αναφέρει ότι η αξία του γερμανικού χρυσού που έχει φθάσει στην Κωνσταντινούπολη είναι στα 600000 δολάρια.)

Από εφημερίδα του νησιού διαβάζουμε:

**_*_

Στις 24 Ιουλίου του 1923 με την υπογραφή της συνθήκης της Λωζάνης, η Λέσβος...παρέμεινε και επίσημα στην Ελλάδα. Η συνθήκη κυρώθηκε με το νομοθετικό διάταγμα 238/ΦΕΚ Α' /25 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1923 (Στο άρθρο 12 αναφέρεται πλέον ρητά ... η κυριαρχία της Ελλάδος επί των νήσων της ανατολικής Μεσογείου...ιδία των νήσων Λήμνου, Σαμοθράκης, Λέσβου, Χίου, Σάμου και Ικαρίας)

Σαν επίλογο πολιτικών παζαριών (*ίντριγκες πίσω από την πλάτη των λαών*) που δεν είναι άσχετο με τα νησιά όσο φαίνεται, είναι το τηλεγράφημα του Αμερικανού Υπατου Αρμοστή στην Κωνσταντινούπολη το 1922 που δεν είναι γενικώς γνωστό. Ενώ οι Αμερικάνοι επίσημα έκαναν τα πάντα για να φανεί ότι την φωτιά στην Σμύρνη την έβαλαν...οι άγνωστοι χ..., κι ιδιαίτερα υπέρμαχος της θεωρίας αυτής ήταν ο ναύαρχος Bristol σε τηλεγράφημά του στο υπουργείο εξωτερικών στις 15 Σεπτεμβρίου 1922, που δεν δόθηκε για πάρα πολλά χρόνια στην δημοσιότητα αναφέρει την Αλήθεια... (*...am convinced Turks burned Smyrna... Δηλαδή: Είμαι πεπεισμένος ότι τούρκοι έκαψαν την Σμύρνη...*)

767.68/321³⁴
Telegram Received
Constantinople
Dated September 15, 1922
Rec'd 3 p.m.
Secretary of State,
Washington D.C.
185. September 15, noon.
Following from Smyrna: "Fourteenth. Am convinced Turks burned Smyrna except Turkish section conforming with definite plan to solve Christian minority problem by forcing allies evacuate Christian minorities. Believe that they will now prepare for an attack on Constantinople Merrill."
BRISTOL
WSB
[Stamped: Department of State, September 16, 1922, Division of Near Eastern Affairs]
[Stamped: Department of State, Filed September 20, 1922, Division of Political and Economic Information]
767.68/333a

Επίλογος

«Η Μυτιλήν' μας είναι ένα τρανό χουριό

αρχόντ' τσι φουκαράδεις ζούμι μακρ'γιά 'π' τουν Θιό!...»

Αρχόντ' τσι φουκαράδες... πάντα περιποιητικοί κι έξω καρδιά... Όσο κι αν τα πολιτικά τερτίπια δημιουργούσαν προβληματισμούς εκείνοι είχαν έναν αλέγρο τόνο. Έχει μείνει ιστορική η παρακάτω πραγματικότητα από την πιο παλιά εποχή, που όμως δεν έχει αλλάξει ούτε στις μέρες μας.

«Στην Σμύρνη γλυκά και γλυκίσματα σερβίρονταν εκτός από τα πολλά ζαχαροπλαστεία και στα σπίτια...Μάλιστα είναι γνωστή η αφθονία των γλυκών που ήθελαν να σερβίρουν οι γυναίκες και ο καυγάς τους με τους άνδρες που ήθελαν να μετριάσουν, λόγω εξόδων, τις ποσότητες.

Στις 3 Μαρτίου 1835 δημοσιεύεται προς τούτο κι έμμετρος σατιρικός διάλογος μεταξύ συζύγων στην σμυρναϊκή εφημερίδα «Μνημοσύνη». Απλά παραθέτω ένα τμήμα του...

«Είναι γλυκά τα λόγια σου σαν τα γλυκά ρετσέλια, αλλά προ πάντων φίλε μου, 'γω θέλω τα ρετσέλια.

Κι εκτός αυτού, αν τα γλυκά γίνουν εμποδισμένα, τ' ασημικά μου βέβαια θα μείνουν σκωριασμένα,

ιμπρίκια, δίσκον έκαμα, κι άπειρα κουταλάκια, κούπες και ζάρφια διάφορα, πειρούνια και πιατάκια

και τέλος πάντων τα γλυκά δεν θέλουν εξοδιάν ώστε κανείς απο αυτά να φθάση εις πενίαν!...»

Το χούι αυτό της προσφοράς άφθονων γλυκών καθιερώθηκε και στην γείτονα Μυτιλήνη...από τις εκεί νοικοκυρές. Οι Μυτιληνιοί απελπισμένοι δια την αλόγιστη αυτή σπατάλη των συζύγων ζήτησαν το 1835 από τα Πατριαρχεία την επέμβασή τους. Ο Πατριάρχης τότε ο Γρηγόριος ο ΣΤ' βρήκε δίκαιον το αίτημα κι εξέδωσε εγκύκλιο τον Γενάρη του 1836 με αφορισμόν!!!. Η εγκύκλιος διαβάστηκε σε όλους τους ναούς κι έγραφε... «Εκείνος που θα έστελνε εν καιρώ αρραβώνος κάντια, μπακλαβάδες ή γεμιστά γλυκά «εκηρύσσετε πολέμιος της κοινής ευνομίας και ασυγχώρητος και μετά θάνατον αλύωτος και τυμπανιαίος»

Ομοίως και στην Σμύρνη ο τότε μητροπολίτης Αθανάσιος εξέδωκεν αυστηρότατες εγκυκλίους εναντίον των επιδεικτικών κηδειών, καθώς και των κατ' οίκον επιδεικτικών υποδοχών κατά τας εορτάς, καυτηριάζοντας τα άφθονα ρετσέλια και τα πολλά τραταμέντα, συνιστώντας να μετριάσουν το πλήθος των ποσοτήτων γλυκισμάτων και πολυειδών γλυκών...

Η ιστορία, για να επανέλθουμε όμως στην υπόγεια πολιτική, είναι άμεσα συνδεδεμένη, διότι την επηρεάζει, με την καθημερινότητα του καθενός από εμάς. Όλοι μας βλέπουμε τι γίνεται κι όλοι μας πιστεύουμε ότι «έχουμε» γνώση του τι έγινε!... Αλλά κανείς μας δεν γνωρίζει όμως το τι και γιατί και το πώς έγινε κάτι στην πραγματικότητα! Σχολιάζουμε, κρίνουμε, κατακρίνουμε...χωρίς να έχουμε πλήρη γνώση της πραγματικότητας..., διότι απλά αυτή δεν μας παρέχεται.

Έχω καταλήξει πάντως ότι η Ελληνική ιστορία ακολουθεί μια ...ημιτονοειδή καμπύλη διαχρονικά και άρα η ιστορία επαναλαμβάνεται σχεδόν πανομοιότυπα στην ουσία με άλλους φυσικά πρωταγωνιστές.

«Ὅ τὰ νῦν ἰδὼν πάντα ἐώρακεν, ὅσα τε ἐξ αἰδίου ἐγένετο καὶ ὅσα εἰς τὸ ἄπειρον ἔσται· πάντα γὰρ ὁμογενῆ καὶ ὁμοειδῆ.» (Ὅποιος εἶδε, δηλαδή, *τα τωρινά, τα είδε όλα και αυτά που γινόντουσαν ανέκαθεν και αυτά που θα γίνουν στο άπειρο, διότι όλα είναι ίδια κι όμοια*), εἶχε πει ο Μάρκος Αυρήλιος στο «Τὰ εἰς εαυτὸν»

Βεβαίως τίποτα δεν ολοκληρώνεται με ένα βιβλίο, με μια έρευνα ή με μια εργασία. Απλά δίνεις κάποια στοιχεία ώστε κάποιοι να τα διαβάσουν από ενδιαφέρον και κάποιοι άλλοι να προχωρήσουν το ψάξιμο και την καταγραφή, αν ενδιαφέρονται.

Θα πρέπει όμως όσοι ασχολούνται με την πολιτική να έχουν στο μυαλό τους τον Πλάτωνα ... (Πολιτεία)

«καὶ ἐν ταῦθ' ἄν καταφανὲς γενέσθαι ὅτι τῷ ὄντι ἀληθινὸς ἄρχων οὐ πέφυκε τὸ αὐτῷ συμφέρον σκοπεῖσθαι ἀλλὰ τὸ τῷ ἀρχομένῳ»

(ο σωστός άρχων πρέπει πάνω από το προσωπικό συμφέρον του να σκέφτεται το συμφέρον του λαού)

Μίκος (Μιχάλης) Ν. Πεσματζόγλου

Άλιμος Μάρτιος 2024